

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мирослава Крупка

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА:

навчально-методичний посібник

РІВНЕ 2024

УДК 821. 161. 2'06
К 84

Рекомендовано до впровадження в освітній процес науково-методичною комісією філологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 20 червня 2024 року)

Рецензенти:

Романишина Наталія, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури Рівненського державного гуманітарного університету;

Чиж Наталія, кандидат філологічних наук, голова циклової комісії діловодства та гуманітарних дисциплін Відокремленого структурного підрозділу «Рівненського економіко-технологічного фахового коледжу Національного університету водного господарства та природокористування»

Мирослава Крупка

Сучасна українська література: навчально-методичний посібник для студентів філологічних спеціальностей закладів вищої освіти. Рівне, 2024. 61 с.

Посібник адаптований до вимог освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література)» та сприятиме глибшому оволодінню матеріалом та систематизації знань студентів. Поданий із урахуванням сучасних методологічних підходів теоретичний матеріал, ґрунтовні узагальнення, вдало дібрані тести, проблемні запитання для практичних занять, запропонована у додатках авторська концепція курсу, доступність викладу, продуманість й оптимальність структури роблять навчально-методичний посібник концептуально цілісним, оригінальним й актуальним виданням.

Для студентів, фахівців-філологів та ширшого кола читачів.

ЗМІСТ

I. Вступ.....	4
II. Зміст навчальної дисципліни.....	7
III. Практичні заняття: методичні рекомендації, тематика, план...8	
IV. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи.....	22
V. Діагностика знань і вмінь студентів.....	26
VI. Рекомендовані джерела інформації.....	40
VII. Додатки.....	43
Додаток 1. Крупка М. Конфлікт поколінь як сутнісна ознака посттоталітарного буття у малій прозі Євгенії Кононенко	43
Додаток 2. Крупка М. Художнє конструювання родової історії у романі Марії Магіос «Букова земля».....	52

ВСТУП

Курс «Сучасна українська література» є обов'язковою навчальною дисципліною для спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література)». Сучасне українське письменство багате на ідейно-естетичні пошуки, відзначається розмаїттям стильових течій, модифікацією традиційних жанрів, що обумовлює необхідність ґрунтовного вивчення літературного процесу з врахуванням новітніх методологій.

Вивчення курсу передбачає попереднє засвоєння студентами знань і компетентностей, набутих при опрацюванні таких навчальних дисциплін, як «Історія української літератури», «Теорія літератури» тощо.

Дисципліна складається із 7 тем, зміст яких сприяє набуттю знань та навичок для виконання цілого ряду типових завдань передбачених галузевими стандартами освіти.

Мета курсу: поглиблення знань про сучасне письменство, про світоглядні і художньо-стильові орієнтири літераторів сьогодення, аналіз загальних тенденцій і конкретних літературних явищ (подій, персоналій) літературного життя, характеристика творчості літературних генерацій цього часу.

Завдання курсу: зосередити увагу на знакових явищах сучасного літературного процесу; визначити етапи розвитку сучасного літературного процесу, його зумовленість суспільно-політичними подіями та культурно-історичними явищами; ознайомити із художньою своєрідністю творчості сучасних письменників, їх естетичними позиціями, індивідуальними стилями та найважливішими творами; формувати уміння висловлювати та аргументувати власний погляд щодо певної історико-літературної проблеми; виконувати письмовий та усний аналіз художніх творів.

Курс «Сучасна українська література» формує такі загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та усвідомлення специфіки професійної діяльності; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та фахові компетентності: здатність формувати в здобувачів середньої освіти предметні компетентності; здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури в закладах середньої освіти, практиці навчання української мови й літератури; здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, культурного світогляду здобувачів середньої освіти, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві; здатність критично осмислювати нові художні

тенденції, використовувати фахові знання з літератури, уміння й навички в галузі порівняльного літературознавства для аналізу літературного процесу; здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту; здатність власною державницькою позицією, особистою мовною культурою, ерудицією, повагою й любов'ю до української мови, літератури, історії виховувати національно свідомих громадян України; здатність виконувати власне дослідження (проект), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо); застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності; здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації навчально-виховних цілей.

Курс «Сучасна українська література» забезпечує такі програмні результати навчання: розуміти тенденції розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, знати твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою, розрізняти епохи (періоди), напрями, течії, жанри, стилі української літератури за їх сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства, уміти використовувати гуманістичний потенціал української літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України, прилучення його до фундаментальних цінностей людства; уміти працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати сучасну наукову інформацію, укладати бібліографію, використовувати комп'ютерні технології; уміти створювати психологічно позитивний клімат для навчання, організувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (здобувачами середньої освіти, зокрема з особливими освітніми потребами, учителями, батьками та ін.), дотримуватися етичних норм у професійній діяльності та впроваджувати їх в освітній простір і суспільство; взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації навчально-виховних цілей; уміти організувати та проводити виховні заходи, предметні олімпіади; виявляти критичне мислення, творчо використовувати різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі розв'язання соціальних і професійних завдань; керуватися у своїй діяльності принципами

толерантності, творчого діалогу, співробітництва, взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.

Студент повинен знати: творчий шлях письменників та зміст художніх творів, визначених для програмного опрацювання; проблематику, провідні напрями сучасних літературознавчих досліджень; провідні праці літературознавців, присвячені дослідженню творчості письменників початку ХХІ століття.

Студент повинен уміти: аналізувати твори сучасної поезії, прози, драматургії; аналізувати естетичні особливості художніх творів у контексті загального літературного процесу, індивідуального стилю письменника та його творчого методу; систематизувати літературні факти та явища; робити письмовий або усний аналіз художніх творів початку ХХІ століття.

Отже, засвоєння курсу **«Сучасна українська література»** істотно збагачуватиме загальнокультурний, інтелектуальний та естетичний рівень майбутніх філологів, формуватиме в них концептуальний погляд на вітчизняне письменство, а також навички цілісного аналізу сучасного художнього тексту з погляду найновіших літературознавчих методологій.

Ефективність засвоєння змісту дисципліни значно підвищиться, якщо здобувачі вищої освіти попередньо опанували матеріали таких дисциплін як: «Вступ до літературознавства», «Історія зарубіжної літератури», «Історія української літератури».

У посібнику подано інформаційний обсяг освітньої компоненти, запропоновано плани практичних занять, завдання для самостійного виконання, поточні контрольні запитання/завдання, список рекомендованої літератури.

Посібник допоможе здобувачам вищої освіти оволодіти вміннями та навичками, які необхідні для роботи в майбутній професійній діяльності. Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, учителів-словесників, викладачів закладів вищої освіти.

II. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Феномен постмодернізму: контури й орієнтири

Тема 2. Основні тенденції розвитку сучасної української літератури

Тема 3. Генераційна структура актуального письменства

Тема 4. Знакові імена

Тема 5. Світоглядно-естетичні засади поезії

Тема 6. Жанрова матриця сучасної прози

Тема 7. Особливості розвитку драматургії

Навчально-тематичний план курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усьог о	у тому числі		
		лекці ї	практичн і заняття	самостій на робота
1	2	3	4	
Тема 1. Феномен постмодернізму: контури й орієнтири	12	2		10
Тема 2. Основні тенденції розвитку сучасної української літератури	12	2		10
Тема 3. Генераційна структура актуального письменства	16	2	4	10
Тема 4. Знакові імена	14	2	8	4
Тема 5. Світоглядно-естетичні засади поезії	14	2	2	10
Тема 6. Жанрова матриця сучасної прози	16	4	6	6
Тема 7. Особливості розвитку драматургії	12	2		10
	90	16	14	60

III. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ: МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ, ТЕМАТИКА, ПЛАН

Методичні рекомендації до практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Практичне заняття передбачає прочитання зазначених художніх творів, на основі самостійного опрацювання рекомендованої літератури підготовку відповіді на теоретичні питання та виконання самостійних письмових завдань.

У процесі самопідготовки найважливіші положення слід законспектувати. Варто занотувати термінологічні пояснення. Можна скласти розгорнутий план, або зробити тези свого виступу. Слід виявити не лише знання проблеми, але й показати свою загальну ерудицію, обізнаність з сучасними літературознавчими виданнями, знання художніх текстів. Відповідь повинна бути чіткою, логічно послідовною та обґрунтованою. Практикується рецензування виступу іншими студентами, що також оцінюється.

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	Творча індивідуальність Оксани Забужко	2
2	Юрій Андрухович: тексти та контексти	2
3	Історичний роман Марії Матіос «Солодка Даруся»	2
4	Сергій Жадан як явище сучасної української культури	2
5-6	Знакові імена сучасної літератури	4
7	Сучасна поезія	2
Разом		14

Плани практичних занять

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

Творча індивідуальність Оксани Забужко

Прочитати поезія; проза «Польові дослідження з українського сексу», «Казка про калинову сопілку», «Я, Мілена», «Музей покинутих секретів»

ПЛАН

1. Життєва та художня біографія О.Забужко.
2. Поезія О.Забужко: поетика, стиль.
3. Проза Оксани Забужко як феміністичний текст.
4. Травмована жінка («Польові дослідження з українського сексу»).
5. «Інакша» жінка («Казка про калинову сопілку»).
6. Роздвоєна жінка («Я, Мілена»).
7. Героїчна жінка («Музей покинутих секретів»).
8. Творчість О.Забужко в жанрі нон-фікшн.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Підготувати буктрейлер одного з творів Оксани Забужко.
2. Вивчити одну із поезій Оксани Забужко, письмово здійснити її художній аналіз.
3. Подивитися подкаст – Шалені авторки: Оксана Забужко: ще раз про дослідження українського сексу. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=jSd8xIpHj-k>

ЛІТЕРАТУРА

1. Бетко І. Архепальний аналіз повісті Оксани Забужко «Я, Мілена». URL: <https://cejsh.icm.edu.pl/>
2. Борисюк І. Міф творення в поезії Оксани Забужко. *Мандрівець*. 2015. № 1. С. 57–61.
3. Гук О. За феміністичним каноном («Казка про калинову сопілку» О.Забужко). URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2009/fil_2009_2/016-21.pdf
4. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. Київ: Критика, 2005. 263 с.
5. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми. Київ: Грані-Т, 2013. 548 с.
6. Жінка як текст: Емма Андіївська, Соломія Павличко, Оксана Забужко: фрагменти творчості і контексти / упоряд. Л.Таран. Київ, 2002. 208 с.
7. Карабльова О. Сексуальність як вияв самотності у прозі О.Забужко. *Слово і час*. 2003. №7. С.76-83.

8. Крупка М. Між родиною та державою: визвольна боротьба крізь призму жіночого досвіду (на матеріалі роману Оксани Забужко «Музей покинутих секретів»). *Літературознавчі студії*. 2016. Вип. 47. С. 173-182.
9. Монахова Н. «Підпорядковане» в українському контексті. *Сучасність*. 2003. №4. С.124-142.
10. Новиков А. Роман Оксани Забужко «Музей покинутих секретів»: основні теми і образи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія» : збірник наукових праць*. Одеса, 2015. Вип. 19, том 2. С. 39–42.
11. Павлюк П. «Мене сестриця з світу згубила...»: фольклорна основа «Казки про калинову сопілку» О.Забужко. *Українська мова та література*. 2007. №.2-4. С.68-70.
12. Савченко О. Міфологічне прочитання «Казки про калинову сопілку» О.Забужко. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2007. №32. С. 33-39.
13. Тебешевська-Качак Т. Автобіографізм як принцип нарації та характеротворення у прозі О.Забужко. *Слово і час*. 2004. №2. С.39-47.
14. Шаф О. Лірика Оксани Забужко: альтернативна культурна версія. *Дивослово*. 2015. № 6. С. 47–51.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2

Юрій Андрухович: тексти та контексти

Прочитати поезія; проза «Рекреації»/ «Московіада»/ «Дванадцять обручів»/ «Коханці юстиції»/ «Радіо ніч»

ПЛАН

1. Життєва та творча матриця письменника.
2. Творчість Юрія Андруховича у ідейно-тематичному вимірі.
3. Поетичні пошуки.
4. Постмодерна стилістика повісті «Рекреації».
5. «Московіада» як художня проекція реальності.
6. Формування літературного міфу в романі «Дванадцять обручів»
7. «Коханці юстиції» як квазідетектив.
8. Творчість Юрія Андруховича в жанрі нон-фікшн.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Вивчити одну із поезій Юрія Андруховича, здійснити її художній аналіз.
2. Підготувати буктрейлер одного з творів Юрія Андруховича.
3. Подивитися подкаст – Шалені авторки: Романтичний сексизм Юрія Андруховича. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QfmAam2nC3E>

ЛІТЕРАТУРА

1. Бетко І. Архетипальна постать блазня в українській постмодерній прозі (на прикладі творів Ю. Андруховича та ін.). *Слово і Час*. 2009. № 3. С. 54-63
2. Будін П. Кінець імперії: роман Ю.Андруховича «Московіада». URL:<http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/11154>
3. Голобородько Я. Шоу де міфологем Юрія Андруховича. *Артеграунд. Український літературний істеблїшмент*. Київ: Факт, 2006. С. 7-32.
4. Коцарєв О. «Коханці юстиції»: антидетектив Юрія Андруховича. URL: https://texty.org.ua/articles/85819_Nova_knyzhka-85819/
5. Магдиш Р. Типологія образу мандрівника у романі «Дванадцять обручів». URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>
6. Несисюк О. «Енеїда» І.Котляревського та «Рекреації» Ю.Андруховича як знакові твори української літератури. *Українська мова та література*. 2000. №42. С.1-2.
7. Поліщук Я. «Анатомія зла». *Гібридна топографія. Місяця й не-місяця в сучасній українській літературі*. Чернівці : Книжки – ХХІ, 2018. С.249-268.
8. Пухонська О. Літературний вимір пам'яті. Київ : Академвидав, 2018. С.130-144.
9. Севрук О. Урбаністичний простір у романах Ю.Андруховича. *Слово і час*. 2010. №3. С. 70-80.
10. Столяр М., Сінчук Я. Інтертекстуальний карнавальний дискурс роману «Рекреації» Ю.Андруховича. *Сіверянський літопис*. 2022. №2. С. 110-116.
11. Шептицька Т. Європейський дискурс творчості Ю.Андруховича. *Сучасність*. 2005. №9. С.128–134.
12. Чайковська В. «Московіада» Ю. Андруховича – не лише «Малий Апокаліпсис».. URL : <http://studentam.net.ua/content/view/8579/97/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

Історичний роман Марії Матіос «Солодка Даруся»

Прочитати проза «Солодка Даруся», «Майже ніколи не навпаки», «Букова земля», «Мами»

ПЛАН

1. Творча постать Марії Матіос.
2. Інваріанти людських доль у романі «Солодка Даруся».
3. Людина і соціум: конфлікт/взаємодопомога.
4. «Солодка Даруся» як історичний твір.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Підготувати буктрейлер одного з творів Марії Матіос.
2. Підготувати систему запитань для інтерв'ю з письменницею.

ЛІТЕРАТУРА

1. Башкирова О. Гендерні художні моделі сучасної української романістики. Київ, 2018. 352с.
2. Борисенко Н. Особливості композиції роману «Солодка Даруся» М. Матіос. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Філологічні науки*. Миколаїв, 2014. Вип. 4.14. С. 30–35.
3. Ведмідь І. Три життєві уроки «Солодкої Дарусі» : спроба акцентувати деякі проблеми роману Марії Матіос. *Дивослово*. 2007. № 6. С. 12-14.
4. Голобородько Я. Соціумний інтер'єр чи психологічний дизайн? (Художні дилеми Марії Матіос). *Слово і час*. 2008. № 12. С. 81-85.
5. Жила С., Лілік О. Художні світи Марії Матіос. Чернігів: Десна Поліграф, 2022. 196 с.
6. Крупка М. Жіноча візія тоталітаризму (на прикладі творів Марії Матіос та Людмили Таран). *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острого: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2012. Вип. 32. С. 146-152.
7. Крупка М. Жертва чи грішниця: жінка у художньому світі Марії Матіос (на матеріалі повісті «Майже ніколи не навпаки»). *Національна ідентичність в мові і культурі: матеріали конференції*. Київ, 2019. С.148-154.
8. Крупка М. Художнє конструювання родової історії в романі Марії Матіос «Букова земля». *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологічна*. № 50. Т.2. Одеса, 2021. С.19-23.

9. Повар М. Табу: заборонені теми в романі «Солодка Даруся» Марії Матіос. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. 2021. №18. С.62-66.
10. Сипливець С. «Історія, яка ніколи не припиняє їхати колесами по людях...» : до вивчення твору Марії Матіос «Солодка Даруся». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. № 3. С. 12-14.
11. Харчук Р. Марія Матіос: між традицією і стилізацією. *Сучасна українська проза: Постмодерний період*: Навч. посібник. Київ, 2008. С.68-73.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4

Сергій Жадан як явище сучасної української культури

Прочитати : поезії; «Месопотамія» / «Інтернат»

ПЛАН

1. Творчість Сергія Жадана у контексті української літератури 1990 – 2000-х років.
2. Поетична спадщина письменника.
3. Прозові твори: тематичний, ідейний та образні площини.
4. Роман-міф «Месопотамія».
5. Осмислення війни у романі «Інтернат».

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Вивчити одну із найновіших поезій та здійснити її художній аналіз.
2. Підготувати буктрейлер одного з творів Сергія Жадана.
3. Подивитися подкаст – Шалені авторки: Сергій Жадан: великий червоний цитатник. URL: https://www.youtube.com/watch?v=g9wg6-u_S9U

ЛІТЕРАТУРА

1. Бадін Є. Ворожіння на слові. Про поезію Сергія Жадана. *Березиль*. 2011. № 9-10. С. 34–39.
2. Белей Л. Химерний соцреалізм Сергія Жадана. URL: <http://artvertep.com/print?cont=12491>
3. Біла А. Від ломки до ломки (лірика Сергія Жадана). *Слово і час*. 2002. №1. С.35-48.
4. Бойчук Б. Земний кінематограф Сергія Жадана. *Кур'єр Кривбасу*. 2004. №170. С.135-138.

5. Голобородько Я. Саундтреки свідомості. Стиль Сергія Жадана. *Український літературний істеблішмент*. Київ: Факт, 2006. С. 61-78.
6. Гундорова Т. Ворошиловград і порожнеча. URL: <http://litakcent.com/2011/02/08/voroshylvhrad-i-porozhnecha/>
7. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми. Київ: Грані-Т, 2013. 544 с.
8. Дзюба І. Чорний романтик Сергій Жадан. Київ : Либідь, 2017. 112с.
9. Коцарев О. Безнадійні віра і любов Сергія Жадана. URL: <http://litakcent.com/2011/04/08/beznadijni-vira-i-ljubov-serhija-zhadana/>
10. Коцарев О. Хохма і бомба про доброту від Сергія Жадана. *Книжник-review*. 2004. № 20. С. 26–27.
11. Кулій М. Сергій Жадан. Сучасне і майбутнє української літератури. URL: <http://yambus.com.ua/sergij-zhadan-suchasne-i-majbutnye-ukraïnskoï-literaturi/>
12. Матіяш Б. Проза поета, або Майже нотатки на полях. *Капітал*. Харків: Фоліо, 2006. С.784-788.
13. Онікієнко І. Полідискурсивність роману Сергія Жадана «Інтернат». *Філологічні студії: Наукові збірники Криворізького державного педагогічного університету*. 2019. Вип. 19. С. 77–90.
14. Поліщук Я. Перехід через долину смерті. *Гібридна топографія. Міся й не-міся в сучасній українській літературі*. Чернівці : Книги – ХХІ, 2018. С.161-186.
15. Семків Р. Жадан вам не Бажан. *Пригоди української літератури (від романтизму до постмодернізму)*. Київ : Темпора, 2023. С.660-668.
16. Сухенко І. Подолання безвиході в романі Сергія Жадана «Інтернат». *Leport*. 2017. URL: <http://www.leport.com.ua/podolannya-bezvyhodi-v-romani-sergiya-zhadana-internat/>
17. Улюра Г. Виросте – всіх порве. Сергій Жадан про війну на сході України. *Писати війну*. Київ : Темпора, 2023. С.85-108.
18. Юрчук О. Міфологізація радянського минулого в українському сучасному повсякденні (за романом «Депеш Мод» С. Жадана). *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство: міжвуз. зб. наук. ст.* Бердянськ, 2012. XXVI (Ч. 2). С. 201–209.
19. Якимчук Л. Сергій Жадан у дорозі на Донбас. *Культура і життя*. 2015. № 5. С. 17–18

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5-6

Знакові імена сучасної літератури

Прочитати:

Софія Андрухович, проза «Сьомга», «Старі люди», «Фелікс Австрія», «Амадока», «Катанахе»

Таня Малярчук, проза «Біографія випадкового чуда»/ « Забуття»

Наталка Сняданко, проза «Колекція пристрастей, або Пригоди молодої українки»/ «Гербарій коханців» / «Фрау Мюллер не налаштована платити більше»

Наталія Гурницька, проза «Мелодія кави у тональності кардамону»

Наталка Доляк, проза «Заплакана Європа»

Олена Захарченко, проза «Вертеп»

Міла Іванцова, проза (на вибір)

Ірена Карпа, проза (на вибір)

Тетяна Белімова, проза (на вибір)

Тамара Горіха Зерня «Доця»

Люко Дашвар «Село не люди»/ «Спадок» / «Ініціація»/ «Мати все»

Гаська Шиян «За спиною»;

Олександр Ірванець «Рівне/Ровно»

Василь Шкляр «Чорний ворон»/ «Маруся» / «Троща»

Любка Дереш «Культ»/ «Намір»

Павлюк Ілларіон «Я бачу вас цікавить тьма»

Валерій Маркус «Сліди на дорозі»

Віталій Запека «Цуцик»

Андрій Любка «Твій погляд, Чіо-чіо сан»

Артем Чех «Точка нуль»

Юрій Винничук «Танго смерті»

Андрій Кокотюха «Червоний»/ «Таємне джерело»

Євгенія Кононенко, проза (на вибір)

Володимир Лис «Століття Якова»

Макс Кідрук «Мексиканські хроніки»/ «Навіжені в Мексиці»/ «Любов і піраньї»

ПЛАН

1. Софія Андрухович у сучасному літературному просторі.
2. Творчі шукання Тані Малярчук.
3. Сексуальність як вияв свободи у прозі Наталка Сняданко.
4. Любовний роман Наталії Гурницької «Мелодія кави у тональності кардамону»: класика жанру.
5. Заробітчанка як актуальна героїня сучасної літератури (Наталка Доляк «Заплакана Європа»).

- 6.«Вертеп» Олени Захарченко – жіночий погляд на революційні події сьогодення.
- 7.Художній світ Міли Іванцової.
- 8.Епатажні персонажі Ірени Карпи.
- 9.Гендерні стратегії Тетяни Белімової.
- 10.Жіноча версія війни (Тамара Горіха Зерня «Доця», «За спиною» Г.Шиян).
- 11.Мелодраматичний світ Люка Дашвар.
- 12.Проблематика, психологічні мотивації, любовні лінії у новелах Євгенії Кононенко.
- 13.Образ міста у антиутопії Олександра Ірванця.
- 14.Міф національної історії у творах Василя Шкляра.
- 15.Психологічні експерименти Любка Дереша.
- 16.Павлюк Іларіон «Я бачу вас цікавить тьма»: секрет читацького успіху.
- 17.Комбатська проза (Віталій Запека, Артем Чех, Валерій Маркус).
- 18.Герой та епоха у романі Андрія Любки «Твій погляд, Чіо-чіо сан».
- 19.Міф Львова у романі Юрія Винничука «Танго смерті»
- 20.Жанр детективу у творчості Андрія Кокотюхи.
- 21.Художня своєрідність роману «Століття Якова» Володимира Лиса. .
- 22.Жанр травелогу Макса Кідрука («Мексиканські хроніки», «Навіжені в Мексиці», «Любов і піраньї»).
- 23.Мій вибір (ваш улюблений твір сучасної прози).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

- Запропонувати власну персоналію українського письменника і підготувати про неї повідомлення.
- Написати рецензію на один із прочитаних творів.
- Підготувати буктрейлер одного з творів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агеева В. За лаштунками імперії. Есеї про українсько-російські культурні відносини. Київ : Віхола, 2021. 360 с.
2. Антипович Т. Софія Андрухович: «Сьомга» витягає назовні людські комплекси. *Книжник review*. 2007. №13-14. С.32-33.
3. Балдинюк В. М'ясо і дзеркало. *Книжник review*. 2007. №13-14. С.29
4. Башкирова О. Гендерні художні моделі сучасної української романістики. Київ, 2018. 352 с.
5. Бондар-Терещенко І. Акваріумне рибальство. *Книжник review*. 2007. №13-14. С.30-31.
6. Бондар-Терещенко І. Текст 1990-х: герої та персонажі. Тернопіль: Джура, 2003. 208с.

7. Бондаренко Т.С. Індивідуальний стиль Макса Кідрука. *Молодий вчений*. 2013. № 2. С. 54 – 57.
8. Бреславська О. Вибір є завжди. URL: http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2014/11/141112_book_20_14_reader_review_belimova
9. Герасименко Н. Словами очевидців: література від Євромайдану до війни. Тернопіль: Джура, 2019. 128 с.
10. Герасименко Н. Сучасна воєнна проза жанрово-стильова типологія. *Слово і Час*. 2023. №3 (729). С. 35-49.
11. Головченко Н. Жанрово-стильові модифікації сучасної української документальної літератури. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції: зб. наук. пр.* 2020. № 15. С. 26–35.
12. Гребенюк Т. Наратив однієї втечі: просторові чинники занурення у світ роману Гаськи Шиян «За спиною». *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2019. № 1. С. 5-10.
13. Грудка О. Тамара Горіха Зерня «Доця». *Критика*, 2021. №3-4. С.4.
14. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми. Київ: Грані-Т, 2013. 548с.
15. Гурдуз А. Міфопоетика «жіночого» містичного любовного роману першого десятиліття ХХІ століття в Україні. *Науковий вісник Миколаївського державного університету. Серія: Філологічні науки*. 2014. Вип. 4.13. С. 61–68
16. Зануда А. Белімова : вільного світу як не було, так і немає досі. URL: http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2014/12/141201_book_20_14_interview_belimova_az
17. Констанкевич І., Сірук В. Сучасна українська література: стилі, покоління, творчі індивідуальності: навч. посібник. Луцьк, 2012. 328 с.
18. Крупка М. Інваріанти художнього простору сучасної жіночої прози (Євгенія Кононенко). *Житомирські літературознавчі студії*. Вип.7. Житомир : ЖДУ, 2013. С.270-282.
19. Крупка М. «Дівчина зі Сходу»: типи жінок у романі Ірени Карпи «Добрі новини з Аральського моря». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія: науковий збірник*. Вип. 54. Одеса : Гельветика, 2022. С. 156-159.
20. Крупка М. Приватні виміри мілітарної історії у романі Тетяни Белімової «Вільний світ». *Мандрівець*. 2016. №4. С.42-47.
21. Крупка М. «Я» та «Інший»: простір інтимності в романі Софії Андрухович «Сьомга». *Слово і час*. 2008. №8. С.40-47.

22. Крупка М. Художні версії любовних драм у сучасному прозовому дискурсі (романи О. Забужко, І. Карпи, С. Пиркало). *Слово і час*. 2007. № 7. С. 73-79.
23. Крупка М. Романс як формульна література (на прикладі роману Наталії Гурницької «Мелодія кави у тональності кардамону»). *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Міжкультурна комунікація у професійній підготовці майбутнього педагога XXI століття» (м. Рівне, 12 травня 2023 р.)*. Рівне, 2023. С.84-89.
24. Левченко Г. Мармулядовий апокаліпсис або терапія постмодерном у романі Софії Андрухович «Фелікс Австрія». *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. С.145-152.
25. Матусяк А. Вийти з мовчання. Деколоніальні змагання української культури та літератури XXI століття з посттоталітарною травмою / Пер. з пол. А. Бондар. Львів: ЛА «Піраміда», 2020. 308 с.
26. Монолатій І. Від Донецька до Перемишля. Як сучасна література «пам'ятає» українські міста. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2019. 255с.
27. Перехресні стежки українського маскулінного дискурсу : Культура й література XIX-XXI століть / за ред. А. Матусяк. Київ : Laurus, 2014. 368 с.
28. Поліщук Я. «Не всі мертві поховані». Гібридна топографія. Місця й не-місця в сучасній українській літературі. Чернівці : Книги – XXI, 2018. – С.141-160.
29. Поліщук Я. Роман про примарність щастя. (Софія Андрухович. «Фелікс Австрія») URL: <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/pomi/02/pomi20161>.
30. Присівок Д. Топос війни у сучасній українській комбатантській прозі. *Література та культура Полісся. Серія «Філологічні науки»*. 2022. Том 106. № 20. С. 32-41.
31. Пухонська О. Літературний вимір пам'яті. Київ : Академвидав, 2018. С. 222-227.
32. Пухонська О. Поза межами бою. Дискурс війни в сучасній літературі. Брустури : Дискурсус, 2022. 288 с.
33. Романенко О. Львівська цивілізація у романі Юрія Винничука «Танго смерті». *Науковий вісник Миколаївського національного університету. Філологічні науки (літературознавство): збірник наукових праць*. 2015. №1.С.143–147
34. Рябченко М. Комбатантська проза в сучасній українській літературі: жанрові та художні особливості. *Слово і Час*. 2019. №6. С.62 – 73.

35. Санченко А. Роман «Вільний світ» : все пізнається в порівнянні. URL: <http://www.chytomo.com/issued/vse-piznayetsya-v-porivnyanni>
36. Стасик М. Фольклорна-етнографічні джерела роману В. Лиса «Століття Якова». *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : філологія*. 2017. Вип. 16. С. 60–65.
37. Таран Л. Жіноча роль. Київ: «Основи», 2007. 128 с.
38. Улюра Г. «Доця» : Коли жінка убиває. URL: https://lb.ua/culture/2019/10/03/438650_dotsya_koli_zhinka_ubivaie.
39. Улюра Г. Писати війну. Київ : Темпора, 2023. 320 с.
40. Харчук Р. Тетяна Белімова і родові гріхи української літератури. URL: <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2014/10/31/172142.html>
41. Харчук Р. Паперова душа літературного персонажа як знак реальності (Гаська Шиян «За спиною»). URL: <https://zbruc.eu/node/90302>
42. Шелюх О. Особливості сучасної літератури про російсько-українську війну. *Publishing House «Baltija Publishing*. 2023. с. 812–817.
43. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : мова. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011. 432 с

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7

Сучасна поезія

Прочитати: Олег Лишега, Наталка Білоцерківець, Віктор Неборак, Василь Герасим'юк, Ігор Римарук, Любов Голота, Людмила Таран, Петро Мідянка, Іван Малкович, Оксана Забужко, Юрій Андрухович, Кость Москалець, Павло Вольвач, Володимир Цибулько, Галина Петросаняк, Анна Середа, Сергій Жадан, Галина Крук, Олег Короташ, Мар'яна Савка, Маріанна Кіяновська, Оксана Луцишина, Андрій Бондар, Остап Сливинський, Ніна Кур'ята, Дмитро Лазуткін, В'ячеслав Гук, Олег Коцарев, Богдана Матіяш, Павло Коробчук, Богдан-Олег Горобчук, Олег Коцарев, Іздрик, Ірина Шувалова, Андрій Любка, Лесь Белей, Катерина Бабкіна, Михайло Жаржайло Катерина Калитко, Мирослав Лаюк, Борис Гуменюк або самостійно дібрати авторів та їх поетичні тексти

ПЛАН

1. Місце поезії в літературі сьогодення.
2. Нова поетична мова.
3. Ліричний суб'єкт: форми конструювання та репрезентації.
4. Особливості поетичної творчості (автор на вибір).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Підготувати відеопрезентацію за темою «Поезія (автор на вибір)».
2. Вивчити напам'ять поезію (автор на вибір)

ЛІТЕРАТУРА

1. Анісімова Н. Український поетичний авангард кінця ХХ століття. *Дивослово*. 2003. №6. С.2-10.
2. Бабак Г. Декілька слів про магнітне поле сучасної поезії. URL: <https://kharkiv-nspu.org.ua/archives/2942>
3. Баблюян З. «Точка нуль» Чеха: книжка, що розвертає обличчям до нас самих. URL: <https://chytomo.com/tochka-nul-chekha-knyzhka-shcho-rozvertaieoblychchiam-do-nas-samykh/>
4. Бондар-Терещенко І. Текст 1990-х: герої та персонажі. Тернопіль: Джура, 2003. 208с.
5. Війна, любов, надія. Сучасна українська поезія. URL: <https://elle.ua/ludi/interview/cuchasna-ukrainska-poeziya-viyna-lyubov-nadiya/>
6. Галич У. «Не вмер молодим? То живи молодим»: меланхолійна екзистенція Юрія Іздрика. URL: <https://starylev.com.ua/blogs/ne-vmern-molodym-zhyvymolodym-melanholiyna-ekzystenciya-yuriya-izdryka>
7. Дудник В. Неповторна моя, калинова: сучасна українська поезія та проза, від якої перехоплює подих. URL: <https://starylev.com.ua/blogs/nepovtorna-moya-kalynova-sucasna-ukrayinska-poeziya-ta-proza-vid-yakoyi-perexoplyuye-podyh>
8. Кравченко А. Сім смертних гріхів української поезії: сучасні українські поети про міти й реальність. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/suchasna-ukrajinska-poeziya-300635/>
9. Кошарська Т. Прояви романтичного та сексуального в сучасній українській поезії. *Сучасність*. 2000. №2. С.15-18.
10. Кузьма О. Актуальні проблеми сучасної української літератури. Ужгород, 2023. 60 с.
11. Літературна дефіляда. Сучасна українська критика про сучасну українську літературу. Київ: Темпора, 2012. 544 с.
12. Лебединцева Н. Проблема кохання як творчої спроможності в українській поезії 90-х рр. ХХ ст. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. Вип.33. Ч.1. Львів, 2004. С.83-88.
13. Лебединцева Н. Самотність як домінанта поетичного дискурсу 90-х рр. *Українська мова та література в середніх школах, ліцеях, гімназіях та колегіумах*. 2002. №6. С.66-70.

14. Лебединцева Н. Тіло як генераційний маркер в українській поезії другої половини ХХ – початку ХХІ сторіччя. *Постколониалізм. Генерації. Культура*. Київ : Лаурус, 2016. С. 280–293.
15. Пастух Т. Поезія в час війни. URL:<https://zbruc.eu/node/112646> 11.
16. Пастух Б. Про дві лінії розвитку сучасної української лірики. *Слово і Час*. 2015. № 3. С. 70–76.
17. Пухонська О. Сучасна поезія як об'єкт інтертекстуальності. URL: <https://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis/article/download/16/11/50>
18. Русова С. Постмодернізм у сучасній поезії. *Слово і час*. 2002. №6. С.17-23.
19. Урись Т. Мотив як маркер модусу національної ідентичності в сучасній українській поезії *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Випуск 2 (36). 2016. С. 253-256.
20. Чиркова Ю. Поезія – це кутюр літератури: поет і військовий Дмитро Лазуткін про те, як різна література реагує на війну. URL: <https://suspilne.media/culture/704798-poezia-ce-kutur-literaturi-poet-i-vijskovij-dmitro-lazutkin-pro-te-ak-rizna-literatura-reaugu-na-vijnu/>

IV. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувача вищої освіти передбачає засвоєння теоретичних знань, набуття навичок та вмій і формування професійних компетентностей з навчальної дисципліни у позааудиторний час. Така форма навчання включає самостійне опрацювання студентом навчально-методичної та науково-монографічної літератури, підготовку до аудиторних занять, виконання індивідуальних письмових завдань, вивчення поезії напам'ять.

У процесі самопідготовки найважливіші положення слід законспектувати. Варто занотувати термінологічні пояснення. Записи в конспекті слід вести чітко і розбірливо, допускається скорочення слів, виділення найважливіших положень. Можна скласти розгорнутий план, або зробити тези свого виступу. Слід виявити не лише знання проблеми, але й показати свою загальну ерудицію, обізнаність з сучасними літературознавчими виданнями, знання художніх текстів. Відповідь повинна бути чіткою, логічно послідовною та обґрунтованою. Практикується рецензування виступу студента, що також оцінюється.

Якщо при вивченні курсу виникнуть будь-які питання, студенти можуть звертатись за консультацією до свого викладача, або будь-кого з членів кафедри.

У процесі самостійної роботи студент опрацьовує лекційний матеріал і конспектує навчальну літературу. Контроль виконання цієї роботи здійснюється під час усного експрес-опитування, виконання контрольних робіт та тематичних тестів на практичних заняттях, а також під час заліку. У разі пропуску лекційно-практичних занять, незалежно від причини, студент виконує індивідуальне самостійне завдання.

Формами організації самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни є:

- читання та конспектування у читацький щоденник художніх творів;
- опрацювання лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- виконання самостійних письмових та творчих завдань;
- вивчення поезії напам'ять;
- підготовка до практичних занять;
- підготовка до поточного контролю знань;
- підготовка та захист наукових проєктів.

Тематика та види самостійної роботи

№п\п	Назва теми	Кількість годин
1	Феномен постмодернізму: контури й орієнтири - Опрацювати один із розділів монографії (Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми. Київ: Грані-Т, 2013. 548с.)	10
2	Основні тенденції розвитку сучасної української літератури - Підготувати повідомлення на тему: «Особливості розвитку і функціонування масової літератури у вітчизняній культурі»	10
3	Генераційна структура актуального письменства - Підготувати медіапрезентацію життєвого і творчого шляху однієї із представниць наймолодшого покоління сучасних письменниць	10
4	Знакові імена - Підготувати реферат про творчість одного зі сучасних письменників з текстуальним аналізом та максимально повним списком літератури	4
5	Світоглядно-естетичні засади поезії - Вивчити напам'ять вірші сучасних українських поетів (на вибір)	10
6	Жанрова матриця сучасної прози - Підготувати повідомлення на тему: «Жанр детективу у творчості Євгенії Кононенко»	6
7	Особливості розвитку драматургії - Написати рецензію на виставу за твором сучасного драматурга	10
Разом		60

Тематика наукових проєктів

1. Герой-ескапіст у сучасній літературі.
2. Любов у історичному інтер'єрі (Наталія Гурницька повість «Мелодія кави у тональності кардамону»)
3. «Я бачу вас цікавить тьма» Павлюка Ілларіона як бестселер.
4. Гендерна проблематика роману Євгенії Кононенко «Зрада».
5. Мелодраматичний конфлікт як основа масової літератури (на прикладі творів Люко Дашвар)
6. Особливості художності детективного трилеру Леоніда Кононовича «Феміністка».
7. Національна трагедія у романі Марії Матіос «Солодка Даруся».
8. Проблема екзистенційного бунту в творах Любові Пономаренко.
9. Художні особливості роману Євгенії Кононенко «Імітація».
10. Гендерна проблематика романів Ірен Роздобудько.
11. Специфіка карнавалу в романі Юрія Андруховича «Перверзія».
12. Тема генетичної пам'яті у романі Оксани Забужко
13. Тема голодомору в сучасній жіночій прозі.
14. Трансформація жіночих образів у прозі Наталки Сняданко.
15. Гендерна своєрідність романів Володимира Лиса.
16. Гендерні ознаки поетичної картини світу Івана Малковича.
17. Прозова творчість Тетяни Малярчук: у хаосі жіночого буття.
18. Психологічні колізії у творі Марії Матіос «Майже ніколи не навпаки...»
19. Образ творчої особистості в новелістиці Євгенії Кононенко.
20. Художні особливості роману Оксани Забужко «Музей покинутих секретів».
21. Типологія сучасного українського детективу у творчості Андрія Кокотюхи та Євгенії Кононенко: жіноча та чоловіча версії.
22. Своєрідність постмодерного героя-гравця Юрія Андруховича (на матеріалі романів «Московіада», «Рекреації», «Перверзія»).
23. Еклектика мотиву подорожі-мандрівки у сучасній прозі: жіноча та чоловіча версії.
24. Гендерна проблематика роману «Польові дослідження з українського сексу» Оксани Забужко.
25. Жіноча історія про Каїна у повісті Оксани Забужко «Казка про калинову сопілку».
26. Художня модель національного патріархального світу у повісті Вячеслава Медвіда «Льох».
27. Конфлікт «митець – сучасний світ» у новелістиці Людмили Таран.
28. Проблема відчуження людини та її постмодерна інтерпретація у збірці «Сестро, сестро» Оксани Забужко.

29. Проблема гріха і покарання в романі Марії Матіос «Майже ніколи не навпаки».
30. Особливості художнього відтворення психології сучасниці у прозі Лариси Денисенко.
31. Екзистенційні вектори в жіночій прозі Ніли Зборовської (на матеріалі роману «Українська реконкіста»).
32. Проблема «розщепленої» особистості в сучасних текстах (на матеріалі повісті Оксани Забужко «Я, Мілена»).
33. Специфіка тоталітарної психології в романах Євгенії Кононенко.
34. Проблема національної пам'яті у романах Оксани Забужко.
35. Тема війни в сучасній прозі: жіноча та чоловіча версії.
36. Поетизація світу мистецтва у ліриці Оксани Забужко.
37. Художнє відтворення дитячої психології повісті Зірки Мензатюк «Як я руйнувала імперію»
38. Проза Ірен Роздобудько: тематика, проблематика, риси стилю.
39. Художня своєрідність роману Софії Андрухович «Фелікс. Австрія».
40. Міфологізація національної історії в романі Василя Шкляра «Маруся».
41. Художня презентація подій Євромайдану і російсько-української війни у в сучасній прозі: жіноча та чоловіча версії.
42. Поетичний вимір сьогодення.
43. Місто у сучасному просторі літератури.
44. Дискурс хвороби у поетичному та прозовому тексті.
45. Моя тема.

Список запропонованих тем не є вичерпним, за умови попереднього усного узгодження із викладачем студенти можуть пропонувати власні теми в рамках проблематики курсу.

V. ДІАГНОСТИКА ЗНАТЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Засоби діагностики успішності навчання: система запитань за змістом лекційного курсу, сформульована у планах практичних занять; колоквіуми за визначеними темами і прочитаними текстами; усне опитування обов'язкових для декламування напам'ять поетичних текстів; методичне забезпечення домашніх самостійних завдань; підсумкові тестові завдання за змістовими модулями; методичне забезпечення аудиторних підсумкових контрольних робіт; методичне забезпечення виконання домашніх контрольних робіт; залікова програма; завдання для практичних занять та самостійної роботи, варіанти тестів, варіанти завдань для модульних робіт, індивідуальні завдання, перелік питань для колоквіуму.

Упродовж викладання курсу передбачаються: поточний контроль, модульний (проміжний) контроль, семестровий (підсумковий) контроль.

Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях у формі опитування (індивідуального, фронтального), тестування (усного, письмового), перевірки засвоєння першоджерел, наукової літератури, завдань до практичних занять. При поточному контролі оцінці підлягають: системність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань.

Проміжний контроль передбачає написання письмової модульної роботи. При виставленні балів за модульний контроль оцінці підлягають: рівень теоретичних і практичних знань з відповідних тем, опрацювання текстуального матеріалу, підготовка конспектів.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку в обсязі усього матеріалу, який передбачений навчальною програмою дисципліни. Залік зараховується у тому випадку, коли студент набрав мінімум 60 балів. Семестровий контроль проводиться в усній формі, під час якого враховуються знання студентами питань курсу, джерел і наукової літератури, ключових теоретичних понять, повнота відповіді, розуміння матеріалу, аргументованість відповіді, підтвердження теоретичних положень літературними фактами, вміння й навички аналізу творів.

Семестрова оцінка включає в себе оцінювання таких видів роботи:

- Робота на практичному занятті:

Повна відповідь – 5 балів;

Доповнення або рецензування відповіді – 1 бал;

Виразне читання поезії напам'ять – 1 бал;

Самостійне письмове завдання – 3 бали.

- Індивідуальне науково-дослідне завдання – 15 балів.

- Підсумкова контрольна робота – 20 балів.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку в обсязі усього матеріалу, який передбачений навчальною програмою дисципліни. Залік зараховується у тому випадку, коли студент набрав мінімум 60 балів. Підсумковий контроль у вигляді екзамену проводиться у формі виконання завдань, перелік яких відповідає навчальній програмі. Семестровий контроль проводиться в усній формі, під час якого враховуються знання студентами питань курсу, джерел і наукової літератури, ключових теоретичних понять, повнота відповіді, розуміння матеріалу, аргументованість відповіді, підтвердження теоретичних положень літературними фактами, вміння й навички аналізу творів.

Академічні успіхи студента визначаються за допомогою системи оцінювання, яка використовується у виші, з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Шкала оцінювання академічних успіхів студента – 100-бальна.

Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота							
							СУМА
							Підсумкова контрольна робота
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	
10	10	10	20	10	10	10	20
							100

Тестові завдання

1. Аделя, Стефанія, доктор Ангер – це персонажі роману
А «Фелікс Австрія» Софії Андрухович;
Б «Клавка» Марини Гримич;
В «Букова земля» Марії Матіос;
Г «Доця» Тамари Горіха Зерня.

2. Хто із сучасних письменників послуговується прийомом «потому свідомості»?
А. Ю. Винничук;
Б. Ю. Андрухович;
В. Є. Пашковський;
Г. І. Карпа.

3. Серед філософських досліджень Оксани Забужко є дослідження, що присвячене:
А. Лесі Українці;
Б. В. Винниченку;
В. Г. Тютюннику;
Г. О. Кобилянській.

4. Укажіть риси естетики «Бу-Ба-Бу»:
А. естетика виживання (відчуття особистої свободи в умовах несвободи);
Б. епатаж;
В. використання засобів комічного;
Г. конфлікт реальності та мрії.

5. В якому місті відбувається Свято («Рекреації» Юрія Андруховича)?
А. Чорнобилі;
Б. Чернівцях;
В. Тернополі;
Г. Чортополі.

6. Укажіть прикмету постмодернізму:
А. формалізм;
Б. іронічність;
В. ідеологічність;
Г. романтизм.

7. Хто із сучасних українських прозаїків є за фахом інженером-енергетиком, активним мандрівником і розробником жанру технотрилера?

- А Ю. Винничук;
- Б А. Любка;
- В М. Кідрук;
- Г Т. Прохасько

8. Які з цих творів належать Юрію Андруховичу:

- А. «Безодня»;
- Б. «Дванадцять обручів»;
- В. «Листи в Україну»;
- Г. «Кленові листки».

9. Твір Оксани Забужко «Казка про калинову сопілку» за жанром:

- А. поема;
- Б. повість;
- В. роман;
- Г. новела.

10. Хто є автором поетичної збірки «Любіть!..»:

- А. Юрій Андрухович;
- Б. Олександр Ірванець;
- В. Оксана Забужко;
- Г. Мар'яна Савка.

11. Метафоричний образ «блязня» присутній у творах:

- А. Ю. Андруховича;
- Б. В. Неборака;
- В. Г. Прохаська;
- Г. С. Жадана.

12. Центральна філософська проблема «Бог – Всесвіт Людина»:

- А. Люко Дашвар;
- Б. Тараса Прохаська;
- В. Оксани Забужко;
- Г. Ірени Карпи.

13. Хто з цих письменників належав до групи «Бу-Ба-Бу»:

- А. Семен Либонь, Віктор Недоступ, Володимир Жовнорук;
- Б. Юрій Андрухович, Олександр Ірванець, Віктор Неборак;
- В. Іван Андрусак, Степан Процюк, Марія Матіос;
- Г. Катерина Кобченко, Галина Крук, Олександр Ірванець.

14. Збірки поезій «Дирегент останньої свічки» належать:
- А. Оксані Забужко;
  - Б. Віктору Небораку;
  - В. Любові Пономаренко;
  - Г. Людмилі Таран.
15. Патріархом постмодернізму називають:
- А. Тарас Прохаська;
  - Б. Юрія Андруховича;
  - В. Євгена Пашковського;
  - Г. Сергія Жадана.
16. Хто вперше здійснив порівняльне дослідження естетичних позицій українських шістдесятників та поетів Нью-Йорської групи:
- А. Т. Гундорова;
  - Б. С. Павличко;
  - В. Н. Зборовська;
  - Г. О. Пухонська.
17. Поети Юрія Андруховича прибувають на Свято ...
- А. Воскресаючої України;
  - Б. Воскресаючої Душі;
  - В. Воскресаючого Духа;
  - Г. Воскресаючого Карнавалу.
18. Драматургічна книга Сергія Жадана:
- А. «Вогнепальні й ножові»;
  - Б. «Хлібне перемир'я»;
  - В. «Депеш Мод»;
  - Г. «Гімн демократичної молоді».
19. Термін «підлітково-дитяча літературна альтернатива»:
- А. Л. Гарнашинської;
  - Б. Р. Харчук;
  - В. Я. Голобородька;
  - Г. Т. Гундорової.
20. Рекреації в романі Юрія Андруховича це – ...
- А. народні карнавальні дійства;
  - Б. відновлення карнавалу;
  - В. відродження українського духу;
  - Г. свято.

21. Події у творі Василя Шкляра «Чорний Ворон» охоплюють...

- А. 20-ті роки XIX ст.;
- Б. 20-ті роки XX ст.;
- В. 10-20 ті роки XX ст.;
- Г. 20-30-ті роки XX ст.

20. Автор есеїстичної збірки «Диявол ховається в сирі»:

- А. О. Забужко;
- Б. Ю. Андрухович;
- В. К. Москалець;
- Г. І. Андрусак.

22. Автор есеїстичної збірки «Хроніки від Фортінбраса»:

- А. Ю. Андрухович;
- Б. О. Забужко;
- В. С. Процюк;
- Г. К. Москалець.

23. Дося Апілат – це... (Василь Шкляр «Чорний Ворон»)

- А. молода чекістка;
- Б. цілителька-ворожка;
- В. козачка;
- Г. сільська дівчина.

24. Літературне угруповання «Червона фіра» заснував:

- А. І. Андрусак;
- Б. С. Процюк;
- В. А. Дністровий;
- Г. С. Жадан.

25. Де зустрів Яків Мех Оленку (В. Лис «Століття Якова»)?

- А. біля церкви, вона просила гроші в людей;
- Б. біля городу, вона рвала мак;
- В. у своєї доньки Ольки;
- Г. біля хати, вона збирала польові квіти.

26. «Літо Мілени», «Старі люди», «Жінки їхніх чоловіків», «Сьомга», «Амадока» – книжки:

- А. Т. Малярчук;
- Б. І. Карпи;
- В. М. Кіяновської;
- С. С. Андрухович.

27. Визначення «роман жахів» дає Юрій Андрухович твору:

- А. «Гасмниця»;
- Б. «Перверзія»;
- В. «Московіада»;
- Г. «Дванадцять обручів».

28. Провідний концепт прози Сергія Жадана:

- А. біль;
- Б. бездомність;
- В. ностальгія;
- Г. віра.

29. У фіналі до Якова Меха приїздить (В.Лис «Століття Якова»):

- А. Оленка;
- Б. Уляна;
- В. Артем;
- Г. давній друг.

30. Спочатку (Оксана Забужко «Я, Мілена») Мілена працювала ...

- А. у службі новин;
- Б. у пізнавальній телепередачі;
- В. у літературному віснику;
- Г. у спортивній програмі.

31. Автор твору «Любіть Оклахому...»:

- А. В. Махно;
- Б. О. Ірванець;
- В. В. Цибулько;
- Г. А. Кокотюха.

32. Нова авторська програма Мілени призначена для... (Оксана Забужко «Я, Мілена»)

- А. покинутих чоловіків;
- Б. покинутих жінок;
- В. бізнес-леді;
- Г. обговорення актуальних питань сучасності.

33. Праця «Сучасна українська проза: Постмодерний період»:

- А. Р. Харчук;
- Б. Т. Гундорової;
- В. Л. Демської;
- Г. Я. Голобородька.

34. Хто вбив Мар'яну Хрипович? (Свгенія Кононенко «Імітація»)

- А. Любонька Козова;
- Б. її подруга Лариса;
- В. Ангеліна;
- Г. Юрко Підгубний.

35. Роман «Амадока»:

- А. І. Роздобудько;
- Б. Т. Малярчук;
- В. О. Забужко;
- Г. С. Андрухович.

36. Премію ім. Т. Шевченка Марія Матіос отримала за:

- А. «Націю»;
- Б. «Щоденник страченої»;
- В. «Солодку Дарусю»;
- Г. «Мами».

37. Не є поетичною збіркою Юрія Андруховича:

- А. «Небо і площі»;
- Б. «Середмістя»;
- В. «Пісні для Мертвого Півня»;
- Г. «Скрипниківка».

38. Іван Цвичок мав вроджену ваду (М. Матіос «Солодка Даруся»)

- А. сліпий;
- Б. німий;
- В. був повністю здоровий;
- Г. прирослий язик.

39. Твір Сергія Жадана про російсько-українську війну:

- А. «Ворошиловоград»;
- Б. «Бік Мак»;
- В. «Інтернат»;
- Г. «Месопотамія».

40. В Умані капітан Черноусов оформляє документи...(Василь Шкляр «Чорний Ворон»)

- А. на посаду ротного в Черкасах;
- Б. на посаду штаб-капітана в Чигирині;
- В. на посаду козацького отамана;
- Г. на посаду секретаря.

41. Роман Юрія Андруховича про Богдана-Ігоря Антонича:

- А. «Московіада»;
- Б. «Коханці юстиції»;
- В. «Дванадцять обручів»;
- Г. «Радіо ніч».

42. Як Лариса Лавриненко реагує на смерть подруги Мар'яни?
(Євгенія Кононенко «Імітація»)

- А. радіє;
- Б. сумує;
- В. відчуває втому;
- Г. плаче.

43. Авторка детективів:

- А. Марія Матіос;
- Б. Тетяна Белімова;
- В. Євгенія Кононенко;
- Г. Гаська Шиян

44. Чорний Ворон родом з... (Василь Шкляр «Чорний Ворон»)

- А. Мокрої Калігірки;
- Б. Холодного Яру;
- В. Лебедина;
- Г. Чигирина.

45. Головним режисером Свята є («Рекреації» Юрія Андруховича)

- А. Попель;
- Б. Мацапура;
- В. Хомський;
- Г. Оргкомітет

46. Концепти дороги, що нікуди не веде, безбатьківства, бездомності характерні для прози:

- А. І. Карпи;
- Б. С. Жадана;
- В. Ю. Андруховича;
- Г. Т. Прохаська

47. Авторка монографії «Кітч і література»:

- А. Т. Гундорова;
- Б. Н. Зборовська;
- В. В. Агєєва;
- Г. С. Павличко

48. У якому творі сучасної літератури події відбуваються на Донбасі протягом трьох зимових днів 2015 року?

- А «Майже ніколи не навпаки» М. Матіос
- Б «Інтернат» С. Жадана
- В «Танго смерті» Ю. Винничука
- Г «Фелікс Австрія» С. Андрухович

49. Тема інцесту (мати і син) піднята у творі Марії Матіос:

- А. «Солодка Даруся»;
- Б. «Москалиця»;
- В. «Мама Маріца – дружина Христофора Колумба»;
- Г. «Щоденник страченої»

50. Події відбуваються у... (Василь Шкляр «Чорний Ворон»)

- А. Черкасах;
- Б. Києві;
- В. Чигирині;
- Г. Холодному Яру

51. Історію молодої жінки, її життя в горах викладено у творі:

- А. М. Матіос «Солодка Даруся»;
- Б. Т. Малярчук «Згори вниз. Книга страхів»;
- В. О. Забужко «Інопланетянка»;
- Г. Є. Кононенко «Ностальгія»

52. Стах Перфецький – головний герой роману:

- а) «Інфекція»;
- б) «Перверзія»;
- в) «Жінка його мрії»;
- г) «Весняні ігри в осінніх садах».

53. Не є учасником «галицько-станіславської школи»:

- А. Ю. Андрухович;
- Б. Ю. Іздрик;
- В. Т. Прохасько;
- Г. І. Андрусяк.

54. Монографія «Український літературний постмодерн»:

- а) Н. Зборовської;
- б) Т. Гундорової;
- в) С. Павличко;
- г) В. Агеєвої.

55. Новела «Наш вожатий Фреді Крюгер»:

- А. О. Ірванця;
- Б. В. Даниленка;
- В. А. Кокотюхи;
- Г. Ю. Винничука.

56. Автор книжок «Фройд би плакав», «Супермаркет самотності», «Добло і зло»:

- А. Т. Малярчук;
- Б. Г. Крук;
- В. М. Кіяновська;
- Г. І. Карпа.

57. Скільки років Якову Меху? (Володимир Лис «Століття Якова»)

- А. 75;
- Б. 87;
- В. 100;
- Г. 94.

58. Як Мар'яна Хрипович розуміє імітацію? (Євгенія Кононенко «Імітація»)

- А. це просто підробка чи фальшивка;
- Б. це коли сірість “косить” під яскравий талант;
- В. це наслідування, підроблення;
- Г. виріб, який є підробкою під що-небудь.

59. Орест Хомський – герой роману:

- А. «Рекреації»;
- Б. «Московіада»;
- В. «Перверзія»;
- Г. «Дванадцять обручів».

60. Із якого роману сучасного автора подано уривок: «Карі очі зберігали вираз неспокоїної розгубленості, проте безутішного болю, як п'ять днів тому, коли Марк перестрів її посеред шкільного коридору й уперше побачив синці, не було. Біль повністю не зник, лише трохи вищвів, пересунувшись кудись у глибину очей?»

- А «Букова земля» Марії Матіос;
- Б «Не озирайся і мовчи» Макса Кідрука;
- В «Доця» Тамари Горіха Зерня;
- Г «Інтернат» Сергія Жадана.

61. Від чого болить голова у Дарусі? (Марія Матіос «Солодка Даруся»)

- А. від запаху квітів;
- Б. від пліток односельчан;
- В. від відвідин татової могили;
- Г. від цукерок.

62. Музичним гуртом «Плач Єремії» покладено на музику слова:

- А. П. Вольвача;
- Б. Ю. Покальчука;
- В. І. Римарука;
- Г. Г. Чубая

63. Де і коли відбуваються події у творі? (Марія Матіос «Солодка Даруся»)

- А. Польща, початок ХХ століття;
- Б. Центральна Україна, теперішній час;
- В. Західна Україна, повоєнний час;
- Г. в сиву давнину.

64. Юрій Андрухович руйнує стереотип поета-месії в романі:

- А. «Рекреації»;
- Б. «Московіада»;
- В. «Тасмниця»;
- Г. «Дванадцять обручів»

65. Образ Василя Липинського творчо змальовано в романі

- А. «Забуття» Тетяни Малярчук
- Б. «Фелікс Австрія» Софії Андрухович
- В. «Непрості» Тараса Прохаська
- Г. «Клавка» Марини Гримич
- Г. «Чотири пори життя»

Питання гарантованого рівня знань

1. Історичні умови розвитку літературного процесу в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століття.
2. Феномен покоління в літературному ракурсі.
3. Охарактеризуйте особливості літературного покоління сімдесятників.
4. Охарактеризуйте особливості літературного покоління вісімдесятників.
5. Охарактеризуйте особливості літературного покоління дев'яностиків.
6. Охарактеризуйте особливості кожного літературного покоління нульових.
7. Міфологічна школа сучасного українського письменства.
8. Українська поезія у контексті сучасної літератури.
9. Сучасна українська драматургія.
10. Основні тенденції розвитку сучасної прози.
11. Тема пам'яті у сучасному письменстві.
12. Воєнний наратив у літературі ХХІ століття.
13. Переосмислення історії у сучасному мистецькому просторі.
14. Художні моделі жіночої літератури.
15. Жанр травелогу у сучасній літературі (Макс Кідрук).
16. Жанри масової літератури.
17. Постмодерна естетика Юрія Андруховича.
18. Ідентифікаційні моделі Оксани Забужко.
19. Національно-культурна концепція творчості Сергія Жадана.
20. Проблема національної пам'яті у творах Марії Матіос.
21. Специфіка масової літератури (на матеріалі прози Люко Дашвар).
22. Історія нації – історія людини в повісті Марії Матіос «Солодка Даруся».
23. Чоловічий та жіночий світ у прозі Сергія Жадана.
24. Жіночий та національний простір у романі «Польові дослідження з українського сексу» О. Забужко.
25. Внутрішній світ образу жінки в прозі Євгенії Кононенко: текст і контекст.
26. Художні особливості малої прози початку ХХІ століття.
27. Своєрідність поетичного світу Оксани Забужко.
28. Сучасний етнопростір у романах Марії Матіос.
29. Жіночий детектив Євгенії Кононенко.
30. Новели Євгенії Кононенко: характери та ситуації.
31. Фалоцентризм як ідеологія прози Юрія Андруховича.
32. Проблематика, жанрові різновиди прози Марії Матіос.

33. Творчість Валерія Шевчука: жіночі образи, стиль.
34. Ідейно-тематичні пошуки Тетяни Малярчук.
35. Патріархальний світ Володимира Лиса.
36. Творчість Сергія Жадана: чоловічий та жіночий світи.
37. Інваріанти героїні Люко Дашвар.
38. Жіноче тіло у романі Софії Андрухович «Сьомга».
39. Сексуальність як визначальна риса героїнь Наталки Сняданко.
40. Класичний любовний роман Наталії Гурницької («Мелодія кави у тональності кардамону»).
41. Молодіжний роман Ірени Карпа: де(ре)конструкція гендерних стереотипів.
42. Героїня поезії Івана Малковича.
43. Жінка – воїн у романі Оксани Забужко «Музей покинутих секретів».
44. Світ сучасника у поезії Андрія Любки.
45. Проблема буття жінки у прозі Володимира Лиса.
46. Лірична героїня Олександра Ірванця.
47. Художнє осмислення історії у книзі Василя Шкляра «Маруся».
48. Жанр детективу у творчості Андрія Кокотюхи.
49. Міф Львова у романі Юрія Винничука «Танго смерті»
50. Комбатська проза (Віталій Запека, Артем Чех, Валерій Маркус).
51. Улюблений сучасний письменник.
52. Сучасна поезія: постаті та тексти.
53. Прочитати напам'ять та проаналізувати поезію Івана Малковича.
54. Прочитати напам'ять та проаналізувати поезію Грицька Чубая.
55. Прочитати напам'ять та проаналізувати поезію Сергія Жадана.
56. Прочитати напам'ять та проаналізувати поезію Олександра Ірванця.
57. Прочитати напам'ять та проаналізувати поезію Юрія Іздрика.
58. Прочитати напам'ять та проаналізувати поезію Оксани Забужко.
59. Прочитати напам'ять та проаналізувати поезію Юрія Андруховича.
60. Прочитати напам'ять та проаналізувати улюблену сучасну поезію.

VI. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Гевко О., Голярдик Н., Шумовецька С. Сучасна українська література: навчальний посібник. Хмельницький, 2015. 192 с.
2. Гребенюк Т. Художня культура українського постмодернізму (на матеріалі сучасної прози): навчальний посібник. Запоріжжя, 2007. 136 с.
3. Жила С., Лілік О. Художній світ сучасної української літератури: навчальний посібник. Чернігів : Десна Поліграф, 2017. 372 с
4. Констанкевич І., Сірук В. Сучасна українська література: стилі, покоління, творчі індивідуальності: навчальний посібник. Луцьк, 2012. 328с.
5. Крупка М. Література незалежної України : навчально-методичний посібник для студентів філологічних спеціальностей закладів вищої освіти. Рівне, 2024. 58 с.
6. Кузьма О. Актуальні проблеми сучасної української літератури. Ужгород, 2023. 60 с.
7. Лебединцева Н. Сучасна українська література: навчальний посібник. Миколаїв, 2007. 104 с.
8. Назаренко О. Сучасна українська література: навчально-методичний посібник. Одеса: Фенікс, 2023. 149 с.
9. Пуніна О., Соловей О. Сучасна українська література: знакові твори, культові постаті: навчальний посібник. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2021. 242 с.
10. Харчук Р. Сучасна українська проза: Постмодерний період: навчальний посібник. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Допоміжна література

1. Агеєва В. Апологія модерну: обрис ХХ віку. Київ: Грані-Т, 2011. 408с.
2. Агеєва В. За лаштунками імперії. Есеї про українсько-російські культурні відносини. Київ : Віхола, 2021. 360 с.
3. Агеєва В. Дороги й середохрестя. Львів: Видавництво Старого Лева. 2016. 348с.
4. Андрусяк І. Літпроцесія: рецензії, есеї, статті. Донецьк: «ОСТ», 2002. 112 с.

5. Башкирова О. Гендерні моделі сучасної української романістики. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2018. 358 с
6. Бондар-Терещенко І. Текст 1990-х: герої та персонажі. Тернопіль: Джура, 2003. 208с.
7. Варикаша М. Гендерний дискурс у літературі non-fiction. Донецьк, 2013. 204 с.
8. Вірченко Т. Художній конфлікт в українській драматургії 1990–2010-х років: Дискурс, еволюція, типологія: монографія. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2012. 336 с.
9. Галета О. Від антології до онтології. Антологія як спосіб репрезентації української літератури кінця ХІХ – початку ХХІ століття: монографія. Київ: Смолоскип, 2015. 639 с.
10. Голобородько Я. Артеграунд. Український літературний істеблїшмент. Київ: Факт, 2006. 160 с.
11. Гребенюк Т. Подія в художній системі сучасної української прози. Запоріжжя: Просвіта, 2010. 424с.
12. Гундорова Т. Кітч і література. Київ: Факт, 2008. 284с.
13. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. Київ : Критика, 2005. 263 с.
14. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми. Київ: Грані-Т, 2013. 548с.
15. Даниленко В. Лісоруб у пустелі Київ.: Академвидав, 2008. 518 с.
16. Зборовська Н. Код української літератури. Проект психоісторії новітньої української літератури. Київ: Академвидав, 2006. 500 с.
17. Критика прози: статті та есеї. Київ : Грані-Т, 2011. 328с.
18. Крупка М. Українська жіноча проза: дві епохи, дві версії. Рівне, 2008. 216 с.
19. Літературна дефіляда. Сучасна українська критика про сучасну українську літературу. Київ: Темпора, 2012. 544 с.
20. Матусяк А. Вийти з мовчання. Деколоніальні змагання української культури та літератури ХХІ століття з посттоталітарною травмою / Пер. з пол. А. Бондар. Львів: ЛА «Піраміда», 2020. 308 с.
21. Монолатій І. Від Донецька до Перемишля. Як сучасна література «пам'ятає» українські міста. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2019. 255с.
22. Незнайома : Антологія української «жіночої» прози та есеїстики ІІ пол. ХХ – поч. ХХІ ст. / упор. Василь Габора. Львів: ЛА «Піраміда», 2005. 600 с.
23. Павличко С. Фемінізм. Київ: Основи, 2002. 322с.

24. Перехресні стежки українського маскулітного дискурсу : Культура й література XIX-XXI століть / за ред. А. Матусяк. Київ : Laurus, 2014. 368 с.
25. Поліщук Я. Гібридна топографія. Місця й не-місця в сучасній українській літературі. Чернівці : Книги – XXI, 2018. 270 с.
26. Поліщук Я. Ревізії пам'яті: літературна критика. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2011. 216 с.
27. Пухонська О. Поза межами бою. Дискурс війни в сучасній літературі. Брустури : Дискурсус, 2022. 288 с.
28. Семків Р. Пригоди української літератури (від романтизму до постмодернізму). Київ : Темпора, 2023. 688с.
29. Таран Л. Жіноча роль. Київ: «Основи», 2007. 128 с.
30. Улюра Г. Писати війну. Київ : Темпора, 2023. 320 с.
31. Улюра Г. Пострадянська жіноча проза як соціокультурний та естетичний проєкт. Київ: Ніка-центр, 2015. 608с.
32. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр. Донецьк, 2011. 432с.
33. Юрчук О. У тіні імперії. Українська література в світлі постколоніальної теорії. Київ : Академія, 2013, 224 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.proza.com.ua/enc/>
2. <http://poetyka.uazone.net/>
3. <http://www.ukrlit.vn.ua/>
4. <http://chtyvo.org.ua>
5. <https://www.youtube.com/@shaleniavtorky>
6. <http://litakcent.com/>
7. <http://sumno.com/>
8. <http://www.slovoichas.in.ua/>
9. <http://www.nbu.gov.ua/>
10. <https://prometheus.org.ua/>

VII. ДОДАТКИ

Додаток 1 **КОНФЛІКТ ПОКОЛІНЬ ЯК СУТНІСНА ОЗНАКА ПОСТТОТАЛІТАРНОГО БУТТЯ У МАЛІЙ ПРОЗІ ЄВГЕНІ КОНОНЕНКО**

Творчість Євгенії Кононенко репрезентує сучасний літературний простір, зорієнтований на відкриття жіночого світобачення. Якщо ще у 1996 році О.Забужко стверджувала, що «жіночість в нашій чи то колоніальній, чи постколоніальній культурі донині не є естетично легітимна, і взагалі ніколи не мала шансу розвинутися до самосвідомого стану» [3, с. 188], то сьогодні ситуація змінилася. За останні роки значно зросла кількість творів, які демонструють жіноче усвідомлення сучасності, проте проблема постколоніальної свідомості залишається, адже, як зазначає дослідниця Гаятрі Чакраворті Співак, навіть в позірно вільному суспільстві залежна жінка буде такою ж німою, як і завжди [12, с. 714]. Дослідники наголошують співвіднесеність постколоніальної та феміністичної стратегій [11, с. 28]. Постколоніальна методологія є на сьогодні надзвичайно актуальною, адже вона дає змогу відчитати в художньому тексті приховану імперську ідеологію та оприявнити її наслідки. Погоджуємося з Н.Монаховою, що така інтерпретаційна стратегія відкриває простір для обговорення, для переоцінки та переформування українського національного дискурсу – навіть якщо спершу тільки у межах літературної критики чи культурології, – вможлививши радикально нове прочитання української літератури [9, с. 139]. Такі спроби зроблено О.Гнатюк [див.: 2], М.Шкандрієм [див.: 17].

Звернення до минулого перспективне із точки зору усвідомлення ідеологічних перекручувань та реалізації потреби повторного написання, переживання та впізнавання історії [16, с. 5].

Проза Є.Кононенко фіксує сучасність в окремих моментах її розвитку, описуючи щоденний досвід героїнь. Вони підлаштовуються під вимоги сучасного життя, але водночас і творять його. Жінки усвідомлюють відсутність альтернативи, і приймають нав'язані соціумом реалії, не надто переймаючись минулим, яке панує над їхніми батьками. М.Павлишин доводить, що постколоніальна ситуація припиняє гегемонію різних форм минулого /.../ й утверджує орієнтацію на проблеми й умови суб'єкта й суспільства у тому світі, який існує тут і сьогодні [10, с. 223 - 224].

Це художня ілюстрація нових суперечностей, які проектується на ціле культурне покоління. Подолання зон відчуження стає сумнівним і відкриває перспективи розбудови нового проблемного простору. Саме цей сегмент творчості Є.Кононенко ще не ставав предметом спеціальних досліджень, хоча прозовий доробок письменниці зацікавив багатьох

критиків. Проте розглядалися переважно великі прозові форми, зокрема досліджувалися жанрові особливості детективу, феміністична спрямованість текстів, автобіографізм як ідейна складова та ін. (Н.Зборовська, Г.Кудря, Л.Таран). Новелістика проаналізована меншою мірою (Тарасюк Г.), саме тому в центрі цього дослідження перебуває художнє відображення в малій прозі посттоталітарної свідомості. Едвард Саїд зауважує: «Звернення до минулого – одна з найпоширеніших стратегій інтерпретації теперішнього. Їх породжує не лише незгода стосовно того, що було в минулому і чим було минуле, а радше непевність стосовно того, чи минуле насправді минуло, завершилося, пройшло, чи триває – хоч, мабуть, і в інших формах» [11, с. 37]. Ми спробуємо простежити наскільки радянська колоніальна історія впливає на формування соціокультурної парадигми сьогодення у рецепції Є.Кононенко.

Авторка наголошує, що саме старше покоління провокує конфліктні ситуації, нав'язуючи колишні порядки і поняття, не бажаючи сприйняти сучасні реалії і, відповідно, новий світоглядний дискурс. При цьому ідентифікуючи себе зі совістю суспільства і наділяючи правом карати і милувати. У новелі «Різними мовами», нетипово для письменниці, проблема бачиться очима дітей: «Ці батьки – з ними можна здохнути. Це не ми їх, а вони нас будуть класти в гріб... Таких жадливих батьків, як Бог /.../ дав нашому поколінню, не було від царя Ірода! І навіть від царя Гороха!» [5, с. 7-8].

Конфлікт системи цінностей і пріоритетних бачень набуває тут глибшого звучання, він переходить із площини психологічної в соціально-політичну. Адже покоління, про які йдеться в прозі Євгенії Кононенко, не просто різняться часовим виміром, а й країною, системою, в якій сформувалися, тому їхнє співіснування характеризується ідейним протистоянням. Акцентування родинного зв'язку відтіняє світоглядну прірву, яка розкривається у цих стосунках. Політичний фактор, пов'язаний з розпадом СРСР, крахом тоталітарної системи, економічними катаклізмами стає визначальним сюжетним елементом у розгортанні родинних історій. У такий спосіб виявляються приховані механізми впливу тоталітаризму на свідомість людей. Нові реалії сприяють розмиванню патріархальних уявлень про місце і функцію родини в цілому і жінки зокрема, і провокують ламання традиційних форм співжиття. У межах нових суспільно-політичних реалій сформувався новий образ світу і людини. Г.Тарасюк проникливо зауважила, що Є.Кононенко писала про ситуацію жінки у час великих перемін у країні – на зламі формацій, у суспільстві ідейних самозаперечень і національної самоідентифікації, ошелешеному нежданною, хоч такою жаданою свободою [14, с. 236].

Найчастіше події в творах Євгенії Кононенко відбуваються в закритому камерному світі родини, але методом художньої проекції постають історії цілих поколінь і узагальнена трагедія посттоталітарного суспільства, яке провокує родинний конфлікт, помножений на протистояння різних політичних устроїв. Як це не парадоксально, але в художньому світі письменниці люди одного покоління набагато ближчі і зрозуміліші один одному, ніж кровні родичі, які перебувають у постійній ситуації боротьби і протистояння.

Так в оповіданні «Телефонна елегія» старі люди знаходять у минулому єдиний сенс життя теперішнього. Натомість їхні родини бачаться ніби паралельний до них світ, причому надзвичайно чужорідний. Художні образи репрезентуються як ключові концепти соціокультурного покоління. Герої пережили голод, репресії, війну, розруху і всі ці катаклізми відбилися на сприйнятті ними світу. Двоє старих людей відновили знайомство часів дитячих прогулянок і між ними зав'язуються теплі стосунки. У сприйнятті онука: «Телефонний роман у вісімдесят два роки. Секс по телефону» [6, с. 62]. Авторка трактує зв'язок двох немолодих людей, як втечу від конфліктної реальності, адже в силу своїх років вони перебувають поза парадигмою соціокультурних комунікацій і відчувають психологічний дискомфорт, а приреченість на самотність є психологічним тягарем: «добре, що ми знайшли одне одного у цьому світі» [6, с. 57]. Чоловік живе сам у двокімнатній квартирі, сподіваючись на увагу онука, який час від часу користується помешканням діда для інтимних побачень. Жінка мешкає з родиною, але постійно відчуває, що всім заважає. Донька ж наголошує: «Ми все зробили, щоб у матері були позитивні емоції наприкінці життя: і окрему кімнату, і зручне крісло, і чайник у кімнаті /.../ А їй усе було не так!» [6, с. 63]. У спілкуванні герої віднаходять механізми самозахисту і зазнають насолоди: «Старі люди розсміялися й сміялися довго, як не сміялися вже давно. Ніби якийсь дуже давній тягар спав із старечих душ» [6, с. 55]. Водночас вони отримують шанс на повернення і переосмислення минулого: «А тепер мені здається: нічого важливішого за ті наші дитячі зустрічі в нашому житті не було» [6, с. 56]. О.Гомілко зауважує, що стара людина перебуває не лише у своїх поточних роках, вона наново проживає своє життя через спогад – погляд, який охоплює все її життя, але який повернутий назад [1, с. 245]. Авторка виразно окреслює ностальгійний дискурс, але на відміну від інших текстів, він закroєний не на політично-економічному факторі, а на метафізичному відчутті: «Найстрашніше – це те, що скоро зникне останній, хто бачив Думську площу й довоєнний Хрещатик на власні очі!.. Тоді все зникне остаточно!..» [6, с. 59].

У оповіданні «Дорога Альоно!» письменниця обирає форму листа, як найбільш адекватного способу зображення життєвого матеріалу і

демонстрації невротичного бажання адресантки «сказати все». Головна героїня пише до колишньої подруги-суперниці, яка емігрувала за кордон, мотивуючи свій вчинок особистими проблемами: «Не можу ходити містом, де мій коханий ходить під руку з іншою жінкою» [6, с. 88]. Власне, вже цей момент розкриває подвійну мораль радянського громадянина: як зразкова вчителька, героїня засуджувала емігрантів, але благословила виїзд суперниці; вона ненавиділа німців, але з розумінням поставилася до проживання подруги в Німеччині.

Героїня перебуває в полоні радянського ностальгійного міфу, а сучасність інакше як «божевільна країна», «жахлива доба», «божевільне життя», «паскудний час», «сказане життя» не називає. Вона має сентимент до всього, що асоціюється з молодістю, щасливим подружнім життям (програвача, робочого стола, комунальної кімнатки). Ідеали героїні не зазнають принципової ревізії, натомість вона конфліктно налаштована до всього нового: «посольство Росії – дикий абсурд» [6, с. 90]. Суб'єктивний фактор стає визначальним і в оцінці суспільно-політичної ситуації.

Особливе місце в свідомості героїні, як і у всіх пострадянських громадян, займає питання житлової площі. О.Забужко наголошує на причинах цілеспрямованої тоталітаристської «статефобії», наслідки якої даватимуться взнаки ще не одному поколінню: «Під цим оглядом варт би переоцінити й невід'ємну від комуністичних суспільств «житлову проблему» як далеко не тільки економічну чи навіть культурологічну /... /– але також недвозначно причетну до репресій сексуальності: барак, комуналка, одна кімната для повної родини з доростаючими дітьми самим проектом не передбачала місця для інтимності» [3, с. 156]. Героїня досі не може усвідомити, що помешкання стало товаром. Вона вважає, що власне житло потрібно заслужити, наприклад, захищаючи Вітчизну, як її мама-учасниця Великої Вітчизняної війни, тому довгий час чинить опір домашнім, не погоджуючись приватизувати житло та об'єднати комунальні рахунки. Домінантна соціально-культурна настанова молодшого покоління на комфорт піддається нищівній критиці. Героїня риторично позиціонує себе поза межами споживацького існування. Вона відстоює систему цінностей, де духовність пріоритетна. Проте її життя закорінене на сексуальності (смерть матері, розлучення з чоловіком, конфлікт з родиною сина, сприйняття адресантки: молодий чоловік, син – гомосексуаліст, син – гвалтівник). Тілесна природа осмислюється як фатальна для жінки. На думку Сюзан Зонтаг, «хвороби, навколо яких зосереджено сучасні фантазії, – туберкульоз, рак – розглядаються як форми само-осуду, само-зради» [Цит. за: 9, с. 135]. Матір, яка зрадила пам'ять чоловіка-героя, поплатилася за тілесну насолоду смертельною

хворобою статевих органів, одночасно застерігши доньку від подібних помилок.

Реалізуючи дискурс зізнання, героїня виразно оприявлює свій внутрішній світ, у якому домінує конфліктне налаштування до оточення, виражене словом «шок» (від спритності невістки, яка вдало розміняла житло, від обізнаності внука щодо її подружньої ситуації та ін.). Цим показано, що ситуація протистояння є наскрізною. Героїня беззастережно бере на себе роль морального цензора в своїй сім'ї: «Бо я їхня совість. А безсовісним людям поряд із совістю жити важко» [6, с. 92], не погоджуючись на переїзд у куплену для неї квартиру. Соціально сконструйоване почуття моральної вищості провокує вибір статусу судді по відношенню до інших.

У творі наголошується політична заангажованість українського суспільства: «Я народилась у день Перемоги, чим пишаюся й досі. Мій онук народився в день проголошення Незалежності України /.../ Сина його батьки назвали В'ячеславом на честь тодішнього політика-незалежника» [6, с. 90]. Героїня роздає квіти на день Перемоги, у чоловікові бачить не просто кохану людину, а того, «хто доспіває недоспівані пісні Великої Вітчизняної» [6, с. 98]; мамин другий чоловік – учасник Великої вітчизняної, бо «з іншим мама просто і не могла зблизитися» [6, с. 96]. Проте вектор руху суспільно-політичних сподівань направлений у минуле: вірять, що Союз оновиться, все повернеться до тих людських ідей, під впливом яких його було створено [6, с. 99], нетерпимо ставиться до незалежницької ідеології, вважаючи, що вона провокує девальвацію цінностей, зокрема сімейних. Героїня не поділяє способу життя своєї родини, вважаючи його аморальним і бездуховним. Без вагань штовхає сина на розлучення, звинувативши невістку у зраді, і не сприймає аргументів про шлюб, де панує сексуальна свобода, висока дружба і розуміння проблем один одного. Стандартне соціальне очікування – розлучення не входить у плани сина, проте воно було в біографії героїні, яка виявилася не здатною позбутися патріархальної сором'язливості й задовольнити сексуальні бажання чоловіка: «Але щоб такого хотів романтичний юнак, готовий воювати в загоні Че Геварри, – цього я не можу збагнути й досі» [6, с. 99]. О. Забужко зауважує, «що колоніальні «ян» і «інь» трагічно й безнадійно розмежовані чужим втручанням, – а позаяк при цьому ще й зберігається інерційний гніт «рольових моделей» патріархальної культури /.../ і до всього додається тоталітарний комплекс кастрованої статі, то у висліді й утворюється та протиприродна «амальгама» непорушно забетонованої «цнотливості», при якій щонайменший прояв гендерної відвертості – хоч із «чоловічого», хоч із «жіночого» боку /.../ – справляє дослівно ефект вибуху» [3, с. 171]. Героїня не здатна прийняти сучасні реалії зі свободою вибору,

матеріальним комфортом, шаленим темпом життя, новими моделями подружніх стосунків, незалежності України. Вона відкидає все: від побутових дрібниць до політичної системи.

Конфлікт поколінь у прозі Є.Кононенко подекуди набирає кримінального відтінку. Система, яка ґрунтується на унормованості й шаблонності, жорстоко мститься за спробу розширення меж можливого. Відхід від соціальної матриці обертається сімейною катастрофою. Здавалося б, материнський інстинкт має перемагати наносні ідеологічні кліше, проте в оповіданні «Рубець на обличчі» показано, як моральна зашкарублість приводить до трагічного фіналу, а материнство позбувається традиційної святості.

У оберненій перспективі описується ситуація, коли мати застала неповнолітню доньку з чоловіком, і це запрограмує руйнацію родини: «Мати була абсолютно переконана: з цим тягарем жити не можна. Що далі в часі відсувався від неї той страшний день, той чорний четвер, тим чіткіше вимальовувалася ідея вбити малу розпусницю, а потім і себе» [5, с. 171]. Почуття катастрофізму звучить у творі домінантою. Вчинок дитини мати сприйняла як смертельний вирок. Вона прагне покари із залученням державних інституцій: «Про твою поведінку завтра знатиме вся школа! Ти не вступиш до комсомолу, і не мрій! І ніякої фізматшколи! І ніякої вищої освіти! Тепер тобі одна дорога – у двірнички» [5, с. 167]. Письменниця показує, що в ідеологічному просторі навіть приватна сфера усуспільнюється.

Вчинок доньки стає моральною смертю для матері: вона розлучається з чоловіком, бо той, на її думку, недостатньо покарав доньку; обмінює квартиру і опиняється в ненависному районі; змінює роботу, бо далеко доїжджати; не спілкується з подругою, бо та знає про цю історію, і є її живим нагадуванням. Вона стає жертвою власних пристрастей і робить все, аби втекти від пекельних мук доньчиного вчинку. Аналізуючи проблему материнства, Л.Гаран зазначає, що письменниця змальовує те, що дуже часто трапляється в реальному житті: материнське нерозуміння і жорстокість від безвиході [13, с. 59]. Героїня постійно психологічно тисне на доньку і врешті-решт гнітюча ситуація вибухає фізичним насиллям – мати калічить доньку, спотворюючи її обличчя. У такий спосіб ненависть знаходить вихід, а мати бере на себе роль судді і ката.

Письменниця обирає формат телевізійного шоу, аби показати моральний переворот, який відбувся у суспільстві, де людське життя проголошується абсолютною цінністю, а приватний досвід добровільно виноситься на публічне обговорення. Сучасність стає для героїні потужним травматичним чинником: «А для матері найстрашнішим з-поміж шалених круговертей перебудови й розбудови стали не майнові та ідеологічні катастрофи... Всі повороти на 180 градусів можна було якось

пережити ... Та найбільшим докором епохи, якого вона не змогла прийняти, була зміна моралі у ставленні до дитячої розпусти...» [5, с. 180]. Н. Зборовська резонно зауважує: «Через літературу можна простежити еволюцію сексуальної культури й статевої поведінки в національному світі, яка зумовлена не лише культурним досвідом попередніх поколінь, традиціями, через які закріплюється соціальний статус нації, а й естетичним досвідом сексуальних взаємин чоловіка й жінки різних народів від давнини до сучасності» [4, с. 64]. Жінка не може усвідомити, що грішники мають право на другий шанс: чоловік, який не міг устояти перед дитячою невинністю, і дівчинка, яка піддалась спокусі, тепер живуть у щасливому подружжі: «І знову думала про несправедливість долі: чому біля дочки розумний енергійний чоловік, якого вона зовсім не заслуговує. За логікою подій /... / вона мала б довго промучитись самотньою, і втратити надію когось знайти, а потім з горя вийти заміж за безробітного нікому...» [5, с. 184].

Конфлікт батьків і дітей носить глобальний характер – мати не здатна пробачити доньці вчинок, який не вписується у її моральну парадигму. Дослідник Кудря Г. описує характерний для творчості Є. Кононенко маскулізований авторитарний тип матері, яка згубно впливає на долю своїх дітей [8, с. 265]. Любовні стосунки малолітньої доньки обертаються крахом для матері і прокляттям для доньки. Героїня світоглядно уособлює радянську систему з її позірною цнотливістю, тотальним контролем держави над усіма сферами життя людини, регламентацією тілесної поведінки. Тоталітарне суспільство узурпує право і на людську тілесність [1, с. 213]. Матір перетворюється для найближчої людини у жорстокого ката з парадоксальною нездатністю до розуміння і співчуття. Жінка навідріз відмовляється відкрити себе для доньки, яка змогла пробачити матері за скалічене життя. Натомість вона лишається впевнена в своїй правоті і ненавидить час, який проголошує моральну толерантність.

Новела «Закони жанру й логіка сюжету» у формі діалогу описує конфлікт матері й доньки. Оповідь художньо ілюструє твердження Е.Томпсон, що «діти жінок, скривджених імперією, також є жертвами» [15, с. 327].

У сім'ї панує культ предків, що загинули в часи культу особи, і сакралізована легенда про вічну любов бабусі і дідуся, на яку рівняються всі стосунки в родині. Мати жила в невдалому шлюбі з недостойним чоловіком, вийшовши за якого «зрадила інтересам юності». Вона трактує своє життя як жертву, принесену в ім'я родини. Їх з чоловіком поєднала система – він теж був сином репресованого. Отже, маргінальний соціальний статус позбавив свободи вибору навіть у особистому. Репресії

розглядаються як травматичний фактор, що спричиняє ревізію соціальних структур.

Багатий інтимний досвід Оксани у сприйнятті матері є соромом для всієї родини: «Раніше таким мазали поріг бозна-чим, а тепер з ними укладають шлюбний контракт» [7, с. 104]. Вихід за межі накресленої соціумом пристойності бачиться як виклик традиційним сімейним цінностям. Мати категорично не сприймає поняття «шлюбу» як «біології та економіки», де жінка є коштовним товаром. Оксана ж наголошує, що у такий спосіб осмислюється унікальна жіноча суб'єктивність. Вона керується життєвим практицизмом, який подекуди доходить до крайнощів, дискредитує цінності традиційної культури на протигагу матері, для якої кохання вимірюється в метафізичних координатах життя і смерті. Оксана у минулому теж спокусила на стосунки з «героем нації», і вела активну антидержавну діяльність: «Я тоді думала, що мені Бог послав таку ж любов, як і бабусі з дідусем...»[7, с. 103], проте не виправдала сподівань батьків коханого. Цей травматичний досвід, приводить до відкидання патріархальних структур і формування власних оціночних моделей, де почуття замінюються тверезим розрахунком.

У новелі описується спроба розірвати замкнуте коло соціальної спровокованості: бабуся все життя любила чоловіка – «ворога народу»; мама все життя терпіла чоловіка – сина репресованого; донька рятується від ролі жертви й обирає закордонне забезпечене життя на протигагу пострадянській приреченості. Тотальна регламентація життя породжує бунт проти загальноприйнятих правил і провокує заперечення всіх норм.

Творчість Є.Кононенко презентує конфлікт поколінь як загальний сценарій часу. Старше покоління втратило стабільні орієнтири, за якими будувалося їхнє життя. Пострадянська дійсність провокує конфліктне світовідчуття: вони живуть у полоні ностальгійного міфу, протестуючи проти сучасності і втягуючись у боротьбу з реальністю. Досвід перебування у підпорядкованому соціумі відіграє ключову роль у ставленні до теперішнього і провокує парадоксальну нездатність зрозуміти іншого й прийняти нову країну, спосіб життя та норми поведінки. Постійно контрольована особа виявляється нездатною розширити уявлення про світ і відмовитися від суспільної регламентації. Численні твори з усією очевидністю засвідчують, що практика тоталітарних режимів впливає і на прийдешні покоління. Їхні спроби вийти поза межі традиційного соціокультурного простору провокують стійкий опір попередників, який подекуди набуває форм терору.

Література

1. Гомілко О. Метафізика тілесності: концепт тіла у філософському дискурсі Київ: Наукова думка, 2001. 340с.

2. Гнатюк О. Прощання з імперією: Українські дискусії про ідентичність. Київ : Критика, 2005. 528 с.
3. Забужко О. Жінка-автор у колоніальній культурі, або знадоба до української гендерної міфології. Хроніки від Фортінбраса. Вибрана есеїстка 90-х. : статті. Київ : Факт, 2001. С. 152-193.
4. Зборовська Н. Феміністичний триптих Євгенії Кононенко в контексті загальноукраїнської проблематики. *Слово і Час*. 2005. №6. С.57-68.
5. Кононенко Є. Зустріч у Сан-Франциско. Київ: ПП «Дуліби», 2006. 264 с.
6. Кононенко Є. Книгарня «Шок». Львів: Кальварія, 2009. 128 с.
7. Кононенко Є. Повії теж виходять заміж. Львів: Кальварія, 2004. 160 с.
8. Кудря Г. Гендерна складова роману «Зрада» Є. Кононенко. *Актуальні проблеми слов'янської філології: Міжвуз. зб. наук. ст. Вип. XIV: Лінгвістика і літературознавство*. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. С. 261-267.
9. Монахова Н. «Підпорядковане» в українському контексті (Спроба постколоніальної інтерпретації роману Оксани Забужко «Польові дослідження з українського сексу»). *Сучасність*. 2003. №4. С. 124-142.
10. Павлишин М. Козаки в Ямайці: постколоніальні риси в сучасній українській культурі. *Канон та іконостас: Літературно-критичні статті*. Київ: Видавництво «Час», 1997. С. 223-236.
11. Саїд Е. Культура й імперіалізм. Київ : Критика, 2007. 608 с.
12. Співак Г.Ч. Чи може підпорядковане промовляти? *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* Львів: Літопис, 2001. С. 714-718.
13. Таран Л. Жіноча роль. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2007. 128с.
14. Тарасюк Г. Проза життя без імітацій. *Кур'єр Кривбасу*. 2005. №184. С. 235-240.
15. Томпсон Е. Трубадури імперії: Російська література і колоніалізм. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 368 с.
16. Шевчук З.Засоби моделювання історії в постмодерній українській прозі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук : спец. 10.01.06 «Теорія літератури» . Київ, 19 с.
17. Шкандрій М. В обіймах імперії: Російська і українська літератури новітньої доби. Київ: Факт, 2004. 496 с.

Вперше опубліковано у виданні: **Наукові праці: Науково-методичний журнал. Т.141. Вип.128. Миколайв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. С.52-54.**

Додаток 2. ХУДОЖНЄ КОНСТРУЮВАННЯ РОДОВОЇ ІСТОРІЇ У РОМАНІ МАРІЇ МАТІОС «БУКОВА ЗЕМЛЯ»

У сучасній українській літературі активно опрацьовується історична тема, адже, як зауважує Едвард Саїд: «Звернення до минулого – одна з найпоширеніших стратегій інтерпретації теперішнього. Їх породжує не лише незгода стосовно того, що було в минулому і чим було минуле, а радше непевність стосовно того, чи минуле насправді минуло, завершилося, пройшло, чи триває – хоч, мабуть, і в інших формах» [8, с. 37]. Так, твори Софії Андрухович «Амадока», Оксани Забужко «Музей покинутих секретів», Марії Матіос «Букова земля» та ін. конструюють у інтелектуальному просторі України колективну пам'ять крізь призму родинного нарративу.

Проблематика пам'яті стала визначальною у світовій гуманітаристиці середини ХХ століття і знайшла своє відображення у численних наукових розвідках. Однією з найцікавіших є робота Аляйди Ассман «Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті», у якій осмислюються культурні моделі функціонування пам'яті. У рамках цього дискурсу працювали також Ян Ассман, Юрій Лотман, П'єр Нора, Поль Рікер та ін. Вітчизняні наукові стратегії розроблено Тамарою Гундоровою, Оксаною Пухонською, Ярославом Поліщуком та ін. Ярослав Поліщук окреслив тенденцію появи в сучасному художньому просторі літератури, яка «інтуїтивно звернулася до сфери раніше заблокованої та зафальшованої історії, аби вдихнути в неї нове життя, надати історичним сюжетам злободенності, переосмислюючи їх у контексті сьогоденних реалій» [6, с. 142]. Такі твори, на думку дослідника, забезпечують мнемоцентричну функцію мистецтва. Оксани Пухонська акцентує увагу на тому, що художня література – один із найпродуктивніших інструментів формування парадигми пам'яті, оскільки «вона стає альтернативним до історичного джерелом знання про минуле, яке, на відміну від історичної мови фактів, за допомогою образно-асоціативних смислів активно перекодує мову досвіду в доступну і зрозумілу мову сучасності» [7, с. 9-10]. Відтак літературознавці означили в контексті меморіального дискурсу поколіннєву проблематику. Зокрема у дослідженні Тамари Гундорової «Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми» йдеться про те, що «представлення (презентація) історії, у тому числі й у формі родового нарративу, включає уявне повторення пережитого і пройденого» [3, с. 117]. Ольга Башкирова у монографії «Гендерні моделі сучасної української романістики» доходить подібного висновку: «Відновлення розірваних часових ланок у контексті національного письменства найчастіше відбувається шляхом реконструкції «малих нарративів», історії роду як складової великої»

національної історії» [2, с. 156]. Однак, у літературознавчих працях, зосереджених на загальній характеристиці особливостей вияву проблематики пам'яті у сучасній українській літературі, роман Марії Матіос «Букова земля» не взято до уваги, що і визначає актуальність нашого дослідження.

Очевидно, що осмислення історичного дискурсу сучасної вітчизняної літератури потребує подальшого дослідження із залученням ширшого контексту, тому доцільним видається проаналізувати роман Марії Матіос «Букова земля» у рамках меморіальних студій як родинний наратив.

Коментуючи появу роману «Букова земля», авторка зауважила важливість історичного контексту твору для осмислення сучасних суспільно-політичних реалій: «Коли я поринаю в історію, і неважливо, чи це історія двохсот чи п'ятдесятилітньої давності, відчуваю себе сапером, який іде замінованим полем. Так замінували наше минуле, теперішнє, і багато кому хочеться замінувати і наше майбутнє» [9].

Однією із центральних у романі є сюжетна лінії роду Васильків, яка простежується на прикладі багатьох поколінь і відображає складні перипетії політичної історії краю, оскільки переважним подієвим локусом є територія Буковини, що, як і будь-яке прикордоння, найчастіше стає лінією розмежування і предметом політичних маніпуляцій у часи глобальних світових зрушень. Історичний жанр твору зумовлює його художню структуру: приватна історія родини Васильків вписана у велику суспільну історію Буковини, вибудовується за допомогою різномірних наративів – спогадів, свідчень очевидців, епістолярію, екскурсів у минуле, документів, архівних матеріалів, мемуарів, рефлексій з приводу родинної історії та ін.

Відтак на прикладі сімейства Васильків доречно осмислити родинну модель стосунків, на які впливають два важливі фактори. З одного боку, високе дворянське походження, яке формує структуру і норми поведінки кожного члена сім'ї; з іншого – травматичні суспільно-політичні події, що кардинально змінюють вікові сімейні канони та ієрархії. У тексті піднімається проблема пам'яті, що значною мірою реалізується через концепти архіву, який уже середині XIX століття відображав динамічну структуру державотворення на цих землях: «акуратно скручений у трубочку і перев'язаний золотою ниткою родинний архів – із пожовклих православних церковних книг, молдавських грамот, турецьких булл, австрійських посвідок, замкнутий у вельми коштовній мідній карабушці, верх якої обтягнуто найтоншою телячою шкірою із витиснутим родинним гербом Васильків» [5, с. 70]; родового дерева: «цьому дереву вже більше чотирьох століть» [5, с. 72]; фамільного гнізда: «саме це фамільне гніздо – справжній Китайський мур,

що тримає його у тонусі й певній безпеці» [5, с. 237], що символічно відображають генетичну спільність родини та увиразнюють зв'язок поколінь, а також є кодом дешифрування пам'яті. «Майбутні Василькові внуки і правнуки мусять знати про свій рід усе, щоби продовжувати його міць і безперечну славу» [5, с. 71]. Про важливість архіву у контексті колективної пам'яті йдеться у науковій розвідці А. Ассман [1, с.361].

Марія Матіос, послуговуючись історичними джерелами, виводить родовід династії із часів монгольських завоювань: родоначальник Васильків, Козак у XV столітті прийшов на Буковину з території Русі у складі козацького війська. У пам'яті нащадків функціонує оповідь XVIII століття про подружжя Александра де Козака-Василька та турецької принцеси Марії Абази, яка вольовим рішенням змінила офіційну історію династії, відмовившись від родового прізвища Козак. У переказах йдеться про дві причини такого рішення: з одного боку, політична – російське військо у цей час залишає Буковину, а з іншого – внутрішньосімейна. Як для матері, що переживає розчарування у своїх дітях (молодший син Дмитро веде розгульний спосіб життя і має пристрасть до кар'ярства), для неї притаманно шукати причини асоціальної поведінки нащадків, і вона знаходить їх у спадковості. «Прабабуся Марія Абаза вважала, що не що інше, як колишня козацька вольниця усіх попередніх Козаків-Васильків час від часу озивається в крові її нащадків» [5, с. 278]. Варто зауважити нетиповість подружжя Козаків-Васильків, адже патріархальний устрій чітко регламентує функції кожного члена сім'ї, і прийняття рішень, однозначно прерогатива чоловіка. Проте у цьому випадку саме вибір дружини став вирішальним, обумовленим, у тому числі, і походженням, адже її генетична пам'ять трактує козаків як ворогів, тому через маніпулятивні технології матір позбавляє нащадків правдивої історії. Хоча принцип династичного шлюбу не передбачає таку категорію як любов, проте саме почуттями мотивується ухвалення цього вікопомного рішення, що кардинально змінило національну ідентифікацію та історію роду Козаків-Васильків: Александр «любив свою чорну і незвично владну турчанку безмірно, тому, хоча й зі скрипом, а все ж пішов на поступки дружини з урізанням родинного прізвища» [5, с. 278], більше того, всупереч звичаєвому праву, старшого сина Дмитра де Козака-Василька, який не належно виконував, покладені на нього статусом і походженням, обов'язки, вперше в історії роду позбавлено права спадковості на користь молодшого Йордакія. Ця тема залишалася табуованою для наступних поколінь, оскільки «непохитна батьківська воля стала вищою від неписаного закону родини» [5, с. 63] і виходила поза межі соціокультурної та правової норм держави.

Наступна сюжетна лінія розгортає оповідь середини XIX століття про Йордакія фон Василька. Саме він став продовжувачем династії і

засновником фамільного помістя Берегомет, яке асоціювалося з родинним домашнім вогнищем у його численних нащадків. Цей локус співвідноситься у романі з категорією пам'яті. Герой дбає не лише про матеріальні цінності, що було прерогативою для попередників, а й прагне утвердитися соціально, здобувши титул барона Серетського. Основна життєва установка Йордакія фон Василька – реалізувати себе в дітях. Він постає насамперед як батько, тому саме благополуччя спадкоємців є мотивацією його рішень. До регламентованих традицій аристократії входить і династичний шлюб, укладений з метою примноження статків і підкріплення соціального статусу. «Традиції стали і незмінні, як схід і захід сонця: знать парувалася зі знаттю. Знать продовжувала знать. Спадкоємцем залишався старший син. Ніяких мезальянсів. Жодних розлучень, крім смерті. І так буде завжди, поки не закінчиться останній аристократ у фамілії. По-іншому бути не може» [5, с. 66]. Саме такому критерію відповідало одруження Йордакія з, на шістнадцять років молодшою, Анною Калмуцькою. Типово для патріархального укладу чоловік має необмежену владу над всіма членами сім'ї. Сакральний для української культури варіант жінки-матері, хранительки роду і домашнього вогнища уособлює його дружина. Вона маркується через мовчання та смиренність, її постать сюжетно функціонує лише у роздумах чоловіка. Призначення жінки – продовжувати рід, так Анна має ідентичність матері: народила шестеро синів і трьох дочок. Батьки виокремлюють старшого сина Александра, бо з ним пов'язують життєву перспективу і продовження династії. Йордакій трактує рішення батьків, які змінили родинне прізвище, як прояв політичної кон'юнктури: «задля безпечного майбутнього своїх дітей прізвище можна змінити, скоротити чи подвоїти, але кров змінити не годен» [5, с. 71], проте вважає, що найголовнішим є походження, яке визначає долю і характер людини. Концепт рідної крові/кровного зв'язку є одним із визначальних у творі. Проблемною для Васильків є національна ідентифікація, яка пов'язана із політичною ситуацією та закорінена у мову та релігію.

Наступна родинна історія описує життєві перипетії спадкоємця династії Александра фон Василька, якому ще за життя батько, Йордакій фон Василько Серетський, відповідно до аристократичної традиції вибрав подружню пару – Катінку фон Флондор. Попри те, що шлюб був укладений за угодою сторін, у романі спроектовано родинну ідилію, побудовану на чіткому розподілі гендерних ролей. Матія Матіос наділяє голосом і жіночий персонаж, описуючи її погляд на основоположні речі. Чоловік – носій типових маскулінних ознак: раціональність, логічність, екстравертна спрямованість. «Решта – чоловікові статки, гендель, громадська діяльність, намагання впливати на політику краю шляхом участі у крайових дискусіях і місцевих виборах – для задоволеної життям

молодої пані не мали аніякогісінького значення» [5, с. 76]. Дружина – типовий взірць фемінності, наділена ірраціональністю, чуттєвістю, експресивністю, інтровертністю, її сфера – сексуальність, тобто відбувається реабілітація тілесності у шлюбі. Катінка зваблює чоловіка модним вбранням, вигадливою зачіскою, еротичними жестами. Інтимні стосунки подружжя підкреслюються через опис тілесних відчуттів задоволеної жінки; руської мови, яка стає еротичним фетишем коханців; особливих кодових слів; сексуальних ігор. При зображенні сім'ї наголошується любовна складова, їхні стосунки побудовані на особистому зацікавленні один одним, у договірному шлюбі партнери лише пізнають один одного, проходячи всі фази: знайомство, зацікавленість, закоханість, пристрасть і врешті – любов. Освячена традицією модель шлюбу наповнюється новим змістом. Катінка фон Флондор стає не лише коханою дружиною, але й матір'ю численних нащадків. Діти становлять неодмінну ланку у сімейній структурі, адже вони – продовжувачі роду і спадкоємці статків. Поява у подружжя дітей додає йому соціальної ваги, а жінці – статусу. Проте, навіть народивши чотирьох синів, Катінка фон Флондор маркується через ідентичність коханки, адже після раптової смерті чоловіка стрімко старіє; впадає у депресивний стан: не розмовляє, не реагує на зовнішні події; живе у площині спогадів.

Подальший сюжет розкриває історію родини старшого сина Александра фон Василька та Катінки фон Флондор, Георга фон Василька та його дружини Елізи Оганович. Цей шлюб ґрунтувався на династичній домовленості, відтак функціонував на основі чітко виписаних прав та обов'язків обох сторін. Хоча між подружжям не було кохання, проте урівноважені стосунки поваги та турботи, що маркували шлюб, робили цю дворянську модель взірцем для молодших Васильків. Життя Георга фон Василька розвивалося за батьківським сценарієм: він активно лобіював інтереси краю, але зі зміною політичної ситуації добровільно склав повноваження депутата і повернувся до родинного бізнесу. Постать дружини проявляється у романі епізодично, насамперед як взірцевої господині: навіть у непрості часи вигнання їй вдається створювати комфортне побутове середовище. Проте політичні події, війна та прихід більшовиків руйнують сімейну ідилію, і спадкоємець Георга фон Василька, син Александер з дружиною та малолітніми дітьми змушений втікати у Румунію, оскільки їхнє родинне помістя Берегомет націоналізоване радянською владою.

Історія молодшого сина Александра фон Василька та Катінки фон Флондор, Стефана фон Василька розгортається частково. Він – кадровий офіцер цісарської армії, очолював Перший гуцульський добровольчий батальйон під час Першої світової війни. Проте, попри психологічні травми та фізичне каліцтво, саме воєнний досвід є

визначальним у його самоідентифікації. У романі показано, що для родового укладу Васильків традиційно жінка уособлює патріархальні структури, проте на прикладі життєвої історії доньки Стефана фон Василька авторка виводить материнські функції до проблемного поля, надаючи їм характеру дискусійності, оскільки Зоя стає відомим астрономом і цілком присвячує себе науці.

Паралельно до гілки роду Йордакія фон Василька у творі розгортається історія спадкоємців його брата Дмитра, що був позбавлений династичного статусу, зокрема описується історія сина Николая. Життєва стратегія героя мало узгоджується з родовими схемами: у сферу його інтересів не входить господарство та політика, натомість він використовує свої статки модерно: невпинно подорожує, колекціонує мистецькі твори, захоплюється мисливством. Шлюб Николая Василька та Євгенії Науман з роду Деметрі традиційно був династичним. Історія їхнього сина є однією із центральних у творі. Марія Матіос використовує документальні джерела, оскільки Николай Василько-молодший відіграв помітну роль у побудові української держави [Див.: 10].

У романі «Букова земля» простежується особлива доля героя у контексті як вітчизняної, так і родинної історій. Николай Василько постає складною особистістю, людиною широких поглядів та кипучої життєвої енергії, що була спрямована у громадське русло. Наративна історія будується на описі життєвого шляху персонажа від народження до смерті, вона включає оповідь про його батьків та дітей. Відповідно, Марія Матіос моделює цілісну життєву парадигму героя, який переживає складну еволюцію особистісного становлення. Рання смерть батька стала спусковим механізмом для реалізації генетично обумовлених асоціальних нахилів («Жінки. Подорожі. Казино. Вино. Жінки. Карти» [5, с. 276]), проте саме сприяння сім'ї спонукало зайнятися громадськими справами і поступово стати найвідомішим політиком краю, а у часи політичних катаклізмів уже Николай Василько бере під опіку численних родичів, що перебувають у статусі біженців. Крім того, саме родинні зв'язки дали поштовх до відновлення національної ідентичності, адже сім'я Николая Василька-старшого та Євгенії Науман була румунськоцентричною. Перші моменти самоусвідомлення приходять через системне вивчення української мови, згодом він уже виголошує блискучі промови рідною мовою у парламенті як представник українського народу і у подальшому ідентифікує себе з українством як політичною нацією.

Традиційно перший шлюб Николая був династичним. Постає дружини, дворянки Ольги Гергель, маркується через тему походження та хворобливості. Після її смерті залишається четверо дітей, які не мають близького зв'язку з батьком, оскільки вони не здатні, як і династія Васильків загалом, визнати його право на стосунки із іншою жінкою, адже

дітям «не потрібна мачуха з довгим шлейфом коханців і мутною репутацією» [5, с. 321]. Любовна історія політика Николая Василька та актриси Герди Вальде описана у творі детально, обоє героїв наділені голосами, що дозволяє побачити еволюцію відносин від пристрасного курортного роману до жертвовності у шлюбі. Кожен із них заради кохання відмовився від частини власної ідентичності. Хоча Николая глибоко ранив «війна з родиною за Джетті» [5, с. 320], яка для династії «чужа» – «пасія з низького стану, юдейка, та ще й легкого поводження» [5, с. 320], проте він обирає любов і жодного разу не шкодує про це. Герда Вальде кардинально вирізняється від традиційного типу дружин роду Васильків: зовнішністю (була мініатюрна), походженням (мала єврейське коріння), характером (нагадувала «пляшку розкоркованого шампанського» [5, с. 325]), життєвими пріоритетами (реалізувалася у публічному просторі), однак складає ідеальну пару з Николаєм Васильком. Більше того, заради чоловіка, «що був їй і за батька, і за брата, і за найсолодшого у світі коханчика» [5, с. 326], вона жертвує професійною кар'єрою, сходить зі свого артистичного шляху на піку слави, і вступає у шлюб після дев'яти років побачень, змінюючи ідентичність від актриси через коханку до дружини і вдови. Марія Матіос описує гармонійне подружнє життя, яке побудоване всупереч родині та обставинам, проте вартє цих протистоянь.

Далі розповідається життєва історія сина Николая Василька, Гамількара. Батько всіляко намагається застерегти спадкоємця від помилок своєї юності, і врешті за допомогою хитромудрих маніпуляцій знищує його любовні стосунки. Николай Василько чинить стосовно коханої жінки сина так само, як родина щодо його дружини: «Може, підсвідомо Коко порівнював військовичку Кузь зі своєю Джетті» [5, с. 260]. Він увиразнює відмінне в постатях жінок, але не бачить подібності: вони однаково чужі для аристократичного роду Васильків, де шлюби є частиною династичних угод, а не особистим вибором кожного. Але якщо Николай Василько здатен всупереч родині відстояти право на щастя, то Гамількар упокорюється, проте любовна травма назавжди змінює його характер і спосіб життя: він стає самотником. У роки Другої світової війни спадкоємець блискучої династії Васильків, інженер Гамількар лицар фон Василько, мешкає у Відні, «ледве животіє у тісняві крихітного помешкання, де заледве поміщається дві людини, і з усього видно, живе дуже й дуже ощадливо» [5, с. 594], але як і батько вірить у ідею, оскільки володіє нетлінним скарбом – сімейним архівом династії Васильків, який у тогочасних політичних умовах актуалізується, сприяючи відновленню родинних зв'язків. Дві доньки та син Теофіла фон Василька також мешкають у Відні. Наймолодші представниці роду Васильків утверджують ідею особистісної цінності жінки, реалізуючись поза материнською сутністю, яка вважалася ідентифікаційною моделлю

для їх предків. Після аншлюсу вони, як і їхній брат, адвокат Александер фон Василько, змушені доводити своє арійське походження за допомогою фамільного архіву. «Без цього годі сподіватися на державну роботу, спокій, а подеколи – навіть життя» [5, с. 587]. У часи Другої світової війни правник змушений стати солдатом Третього Рейху. Війна на Східному фронті зробила з представника вельможної династії вбивцю. «Александер розумів, що з точки зору міжнародного права він тепер – воєнний злочинець» [5, с. 586]. Перебуваючи у центрі катастрофічних подій, він втратив самоідентифікацію, оскільки знівельовав духовну та моральну традицію предків. Сьюзен Зонтаг однією із найстійкіших метафор називає моралістичне бачення хвороби як покарання [5, с. 40]. Руйнування психічної цілісності провокує розвиток тілесної хвороби, яка врешті символічно призводить недостойного нащадка Васильків до смерті від зараження крові.

У романі «Букова земля» історична тема тісно пов'язана із проблемою пам'яті. Марія Матіос демонструє опозиційність до метанаративів офіційної історії, обираючи одним із центральних сюжетів твору життєпис роду Васильків. У творі акцентується спадкоємність не лише статків, а й моральних постулатів. Таким чином авторка виходить на проблему національної еліти, оскільки ця тема наразі в інтелектуальному просторі України проговорена недостатньо. Результати здійсненого аналізу можуть бути використані у процесі проведення подальших досліджень, пов'язаних з історичною проблематикою у сучасній українській літературі.

Література:

1. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / Пер. з нім. К. Дмитренко, Л.Доронічева, О.Юдін. Київ : Ніка-Центр, 2012. 440с.
2. Башкирова О. Гендерні моделі сучасної української романістики. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2018. 352с.
3. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми: статті та есеї. Київ : Грані-Т, 2013. 548с.
4. Зонтаг С. Хвороба як метафора СНІД та його метафори / Пер. з англ. Т.Бойко. Київ : Видавництво Жупанського, 2012. 162 с.
5. Матіос М. Букова земля. Роман-панорама завдовжки у 225 років. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2019. 928с.
6. Поліщук Я. Гібридна топографія. Місця й не-місця в сучасній українській літературі. Чернівці : Книги-XXI, 2018. 272 с.
7. Пухонська О. Літературний вимір пам'яті. Київ: Академвидав, 2018. 299 с.

8. Саїд Е. Культура й імперіалізм / Пер. з англ. К. Ботанова, Т. Цимбал. Київ: Критика, 2007. 608 с.
9. Хоменко М. Марія Матіос. Прима української літератури. Літературні зізнання про пристрась, сльози, примхи і сховище для минулого. URL: <https://ukrainky.com.ua/mariya-matios-pryma-ukrayinskoyi-literatury/>
10. Шевелева М. Микола фон Василько – буковинський аристократ, який фінансував Українську революцію. URL: <https://uain.press/blogs/mykola-fon-vasylko-bukovynskyy-arystokrat-yakyj-finansuvav-ukrayinsku-revoljutsiyu-1204080>

Вперше опубліковано у виданні: *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологічна. № 50. Т.2. Одеса, 2021. С.19-23.*

Навчально-методичне видання

Мирослава Крупка

СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА

навчально-методичний посібник для студентів філологічних спеціальностей закладів вищої освіти

В авторській редакції

Мирослава Крупка

Сучасна українська література : навчально-методичний посібник для студентів філологічних спеціальностей закладів вищої освіти. Рівне, 2024. 61 с.

УДК 821. 161. 2'06
К 84

Формат 60x84. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman Суг.
Умовн. друк. арк. 3,2
Наклад 100 прим.